ЖЭЭЛ БИИ,
ГАЛУУЛХАЛ
ЭРЭГТЭЙ

...дэхи табан жэлэй гол, гурбадахи жэлэй эсэс... юhэн хоног үлэшэбэ. Тиимэhээ республи... совхозуудай коллективүүд байгша ондо мал ...нуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха түсэ... социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэ... хүсэеэ элсүүлэн оролдонод.

...ы дээрээ hү, үндэгэ абажа тушааха жэлэй ту... hала урагшатайшье haa, мяха үйлэдбэрилхэ ... гээгдэлдэ оронхой. Тобшолбол, жэлэй тур... 68 мянган тонно адууhа малай болон шубуу... гдаха түсэб 74 процентдэ хүрөөд байна. Теэд ...болзортонь бэелүүлхын тула жэлэй дүүрэтэр ...899 тонно мяха гүрэндэ худалдагдаха болоно.

...н продукци — илангаяа мяха үйлэдбэрилжэ, ...ктда тушааха гээшэ ямар нэгэ саг зуурын хэ...нуудhаа, хүдөө ажахын предприятинуудhаа ...й туршада продукци тушаагдажа байха ёhо... үбэлэй hарануудта үүсэлгэдэхэ малай шэг...гдэрэр дээшэлүүлжэ, гүрэндэ тарган мяха ту... мал, гахайнуудые шахан таргалуулха хүдэлмэ... эмхидхэхэ эрилтэ табигдана.

... республикымнай ажахынууд үбhэ, сенаж, си...ленко, hолоомо урдынхиhаа ехээр бэлэдхэжэ ...н ороохо таряанай баян ургаса хуряагдаа юм. ...нда тушаагдаха үхэрнүүдээ, хонидоо, гахай... шанартай тэжээлээр эдеэлүүлжэ, шахан тар... бии.

...айгша ондо бэшэ, мүн ерэхэ жэлэй нэгэдэхи ...дэ мяха тушааха түсэбөө ура шатайгаар дүүр... колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын предприяти... шахажа таргалуулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуу... Эдын районой ажахынууд ябажа байгаа энэ ...туршада бүхыдөө 33,8 мянган тонно мяха үй...гүрэндэ тушааха даабаритай юм. Үүсэлгэдэхээр ...айhан 6300 үхэрнүүдэйнь 3850-ниинь энэ жэлэй ... бэлэдхэлэй пунктда тушаагдахаар хараалагдан...дэгшэнь—2450 үхэр ерэхэ жэлэй нэгэдэхи квар...й комбинадта эльгээгдэхэ юм. Гүрэндэ тушааг...hайнаар таргалуулхын тула ажахынуудай үхэр...нуудаа шанартай тэжээлээр хооллуулна. Эдэнэр ... үдэртэ 9,5—10 килограмм тэжээлэй единицын ...тэжээлээр хооллуулжа, шэгнүүрыень хоногой ...маар нэмээхые оролдоно. Шахамалнуудтань ...мал, мүн хуурайгаар холигдожо бэлдэгдэhэн ... Районой ажахынууд 1983—1984 онуудай үбэл... 32,7 мянган тонно шэнгэрүүлэгдэжэ шанаржуу... хуурайгаар холигдожо бэлдэгдэhэн тэжээл ...ын фермэнүүдэй үнеэдhээ гадна шахамалнуу...дые хангахаар шиидэhэн юм. Мүнеө колхоз, ...үбhэ, hолоомо, зеленко, ожорhо, хэршэхэ, урал... шанаржуулха элдэб түхеэрэлгэнүүд hаадгүй хү...гэжэ бүхы тэжээлынь заабол шанаржуулаг...дэг байна.

... таргалуулха хүдэлмэриие оньhожоруулхаhаа ...эй ажалые шэнэ гуримаар эмхидхэхэ гээшэ ... тоологдоно. Мүнөө үедэ шахамалнуудай гүүр... малшадай ажахые хамтын подрядай гури...жэ, хүдэлмэриин ашаг үрые эрид дээшэлүүл...ын шанарые hайжаруулжа байhан ажахынууд ...доторнай олон. Жэшээлбэл, Сэлэнгын районой ...н нэрэмжэтэ колхоздо шахан таргалуулха гүүр... подрядай гуримаар ажаллана. Эндэ харуу...айhан 300 эрэ хашарагуудынь түргөөр таргалуу...даа гүрэндэ тушаагдахаар бэлдэгдэжэ байнхай.

...эй районой Саянай совхоздо эрхим дүнгүү... суурхаhан малшад олон. Дүршэлтэй үхэршэд ...олий Имескеновууд зунай бэлшээриин үедэ ...гөө шэгнүүрые сүүдхын 1087 граммаар нэмээ...өө 900—1000 граммаар дээшэлүүлжэ шадана. ... Ардан Хальчаев, Сергей Хоборков гэгшэд ... бүриин шэгнүүрые 1003 граммаар нэмээжэ, ... уялгаа жэншэдгүй дүүргэнэ.

... үедэ Түнхэнэй районой ажахынууд 4100 үхэр ...бүриин 330—350 килограмм шэгнүүртэйгээр гү... зорилготой юм. Тиихэдэ энэ хугасаа соо ..., совхозуудhаа тус бүрээ 90—100 килограмм ...23 гахай, 38 килограмм шэгнүүртэй 2279 хонин ...инадта тушаагдахаар хараалагдана. Малай шэг... дээшэлүүлхын тула ажахы бүхэндэ тэжээлынь ...жуулагдаад малда эдюулэгдэнэ.

...тэ, бригадануудые, үхэршэдые нэрлэбэл, рес...най захаhаа олон байха. Ушар тиимэhээ тэ...шэлые, аша үрэтэй онол арганнуудые үргэ...лжэ хэрэглэхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухала зо... Габэшье зарим ажахынуудта, районуудта, ...ргалуулха хүдэлмэри хангалтагүй ябуулагдана. ...аагдаха үхэрнүүд, хонид тусгаар амяарлаг...й тэжээлээр хооллуулагданагүй. Зарим мэргэ...бэрилэгшэд мяханда тушаагдаха малаа тарга...нүүрыень хүсэлдүүлхын орондо фермэ, гүүртэ, ... голодоhондо гаргагдаhан үхэрнүү... суглуулаад тэрэ дороо мяханай комбинадта ...эн hэмэлтэ түлбэрээ алдана. Хэрбээ эдэ ма...маарhаа суглуулжа шахабал мүнөө hала тар...үрээ горитойгоор нэмээгээд байха бэлэй. ...гдалнууд Хэжэнгын, Хориин, Хяагтын, Бэшүү... ажахынуудта ушарна.

...амараар шахаhан ажахынууд мүнөө нилээд ...шарынь хадаа республика доторнай мяха ...аха үнэ сэн дээшэлүүлэгдэнхэй. Үшөө ехэ ...ал тушааhандаа нэмэлтэ түлбэридэ хүртэхэ ...hээ илангаяа үхэрнүүдээ тус бүриин 350-400 ...нүүртэйгээр гүрэндэ тушааха эрилтэ табигда... үедэ ажахы бүхэн мал шахан таргалуулха хү...тэйгээр ябуулжа, үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые ...ар нэмээбэл, аяар нэгэ мянган тонно мяха ...а аргатай. Игээд байхадаа малай шэгнүүрые ... гээшэ бүгэдын зайлуулашагүй зорилго мүн.

...ануудта үүсэлгэдэхэ мал шахан таргалуулха ...хын тула ажахынуудай, хүдөө ажахын пред... мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд үхэршэдэй дун...ын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха зэргэтэй. ..., малай шэгнүүрые ехээр нэмээн таргалуул...лшадай дундахи социалис мүрысөөе урда үр...нөөр эмхидхэхэ, эгээл богони болзорто, эгээл ...абаhан, мяхалиг томо мал тушааhанайнь түлөө ...өөр урмашуулха шухала. Колхоз, совхозуудай ... предприятинуудай партийна, профсоюзай, ...организацинууд мал адуулагшадай, гүүртэ, бри... коллективүүдэй дунда социалис мүрысөө шэнэ ...дэлгэрүүлжэ, нүхэд ёhоной шалгалтануудые ... онол арга, дүршэлнүүдые хаа хаанагүй нэб...ар эмхидхэхы хүдэлмэрээ эдэбхижүүлхэ зэр...лэн гүүртэ, бригада бүхэндэ бүхы тэжээлээ ... хэрэглэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулаг... тэжээлээ гамтайгаар, аша үрэтэйгөөр гаргашал...ээр шахагдаhан малайнгаа шэгнүүрые ехээр ... гансашье малшад бэшэ, мүн мэргэжэлтэд, ...д али бүхы арга боломжоёо дүүрэнээр хэ...олдохо ёhотой.

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 269 (16492) | 1983 оной ноябриин 23, среда | Сэн 3 мүнгэн.

Республикымнай ажалай үдэр

ТҮРҮҮШҮҮЛ ОЛОШОРhООР

Үйлэдбэриин Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ, hайн шанартай продукци гаргаха гэhэн уялгануудые абаhан байна. Олохон түрүүшүүл арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлэй тоосоогоор ажаллана. Тэдэнэй тоодо слесарь Е. Д. Лайдапова, хүдэлмэришэн Н. Н. Ботоева, гальваник О. К. Мухлуева, шудхагша П. Х. Хунгуреев гэгшэдые нэрлэжэ болоно.

С. Д. Санжиевай хүтэлбэрилдэг бригада түсэбтэ табан жэлэйнгээ гурбан жэлэй даабаринуудые дүүргэhэн тухайгаа Агуу Октябриин hайндэрэй урда тээ мэдүүлhэн байна. Бригадынхидай нэбтэрүүлhэн бүтээсэ ехэтэй полуавтомат, продукциин шанарые дээшэлүүлээ, гар ажалые нилээд бага болгоо юм.

Ленинэй ба Ажалай Улаан Тугай орденто П. Х. Хунгуреев уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ Москва хотодо үнгэрhэн уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын Бүхэсоюзна бүлгэмэй VI съездэ республикынгаа зохёохы ажалтадые түлөөлhэн байна.

Т. МОСКВИТИНА.

ЭХИНhЭЭ ЭМХИТЭЙ

hүрэг хонидоо гарза хоролтогүй ондо оруулжа, олон хурьга, ехэ ноохо абахын тула хонишодой бригаданuудта мүнөөшье ехэ бэлэдхэл ябуулагдана. Жэшээлбэл, Хяагтын районой «Пограничный» совхоздо хонишоноор ажалладаг Бато-Очир Доржиевай даадаг бригадын гэшүүд үбэлжэлгээ эмхитэй hайнаар эхилэнхэй. Бүхыдөө арбан гурбан үхибүүдэй эсэгэ Бато-Очир Гулигонович гэр бүлөөрөө ажалладаг юм. Мүнөө эндэ Дарицо Бадмацыреновна hамганиинь, энэ жэлдэ дунда hургуули дүүргэhэн Сергей хүбүүниинь хонишоноор хүдэлмэрилнэ.

Нёдондо энэ бригадын гэшүүд эхэ хонин бүриhөө хурьга абажа түлжүүлhэн юм. Тиихэдэ хонин бүриhөө 2500 грамм ноохо хайшалаа бэлэй. Эдэнэр хурьга абаха, ноохо хайшалжа гүрэндэ тушааха гурбан жэлэйнгээ даабарияа сүм бэелүүлhэн байна.

Дурсагдагша бригада ажахытайгаа чек хэрэглэжэ тоосодог юм. Тиимэhээ эндэ ехэ гаргаша хэгдэдэггүй гээшэ.

Ерэхэ жэлдэ Доржиевтанай бүлэ эхэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлжэ, нёдондонойхиhоо бага бэшэ ноохо хайшалхаар зорилго харааланхай юм. Абаhан уялгаяа дүүргэхын түлөө хонишод үбhэ тэжээлээ хүсэд хүрэхөөр зөөжэ асарhан, хони, хурьгадайнгаа байра эртээнhээ дулаалhан байна. Мүн hүрэг хонидоо эндэхи хонишод зеленкын, таряалангай үлөөдэhэн дээрэ бэлшээжэ, хүшэ тамирыень буурулангүй ондо оруулжа байнхай.

С. ТЮЛЮКИН.

ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛЭЭ

Таряагаа хуряажа дүүргэмсэрээ районой зарим ажахынууд ерэхэ жэлэйнгээ ургасада hаналаа табижа, таряалан, сабшалан дээрээ наг шэбхэ зөөхэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулжа эхилээ hэн.

Жэшээнь, «Коммунизм» колхоздо Мартемьян Михайлович Федоровой хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдаhан отряд бүри октябриин hүүл багаар бүхы техникээ табяад, сэбэр паар дээрэ шэбхэ гаргажа захалаа юм. Мүнөө эндэ 7—8 трактор үдэр бүри хүдэлнэ. Дүршэлтэй механизаторнууд И. Г. Бельский, И. А. Братеньков гэгшэдэй бульдозерой ехэ удхуургтай тракторaар шэбхэ обоолоод, ашаад үгэхэдэнь, механизаторнууд В. А. Филатов, Л. И. Гусляков, П. И. Бурдуковский, Г. Р. Федоров гэгшэд К-700 түхэлэй тракторaар таhалгаряагүй зөөнэ. Мүн эндэ Г. М. Федоров, Ф. Е. Васильев гэгшэд МТЗ түхэлэй трактораар баhал шэбхэ шэрэлсэнэ. Эдэнэр даб дээрэ 1500 тонно шэбхэ хээрэ гаргаба.

Энэ отряд шэнэ жэл болотор бүхыдэнь 10 мянган тонно нютагай үтэгжүүлгэ таряалан, сабшалан дээрэ зөөжэ үрдихэ зорилготой.

Тэрэшэлэн Хонхолын «Искра» колхоздо эдлүүриин газарта үтэгжүүлгэ зөөхэ хүдэлмэри hаяшаг эхилэгдээшье hаа, баhал муу бэшээр ябуулагдана. Ажахын ахамад агроном И. М. Козловой хэлэhэнэй ёhоор, эндэ түрүүшын 600 тонно шэбхэ хээрэ гаргагдаба. Энэ хүдэлмэридэ К-700 түхэлэй трактортай В. Н. Иванов, М. Я. Трофимов, ДТ-75 трактортай К. М. Козлов, Л. И. Червяков гэгшэд hала бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ байна.

В. ШИРДАРМАЕВ,
манай штатнабэшэ кор.
Мухар-Шэбэрэй район.

ШЭНЭ ГУРИМААР

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай Зинаида Алексеевна Батуринагай ударидадаг бригада социалис зөөри алмаха талаар коллективнэ харюусалга абанхай. Энэ тон журамтай, эбтэй эетэй, ажалша бэрхэ коллектив колбаса хэдэг юм. Эндэ бригадирай хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы шадабариин хубита ехэ. Тэрэ арбан нэгэн жэлдэ эндэ хүдэлжэ, дүршэhэн, тусхай дунда hургуулитай коммунист хүн юм.

Мүнөө бригада нэгэ наряадаар, салин хүлhээ хүн бүхэнэй ажалдаа хабаадаhанай коэффициентээр хубаан абадаг. Бригадынь совет эндэ үйлэдбэриингээ, ниитын хүдэлмэриин, ажабайдалайнгаа, амаралтынгаашье асуудалнуудые шиидхэдэг. Энэ гуримда тус бригада комбинат соогоо эгээл түрүүлэн орохон.

Бригада өөрын ажалай паспорттай. Тэрээн соонь социалис уялгануудынь, инженернэ хангалтын түсэб оруулагданхай, hара бүхэнэй дүн бэшэгдэдэг байна.

«Ажалай үндэр бүтээсэ — үдэр бүриин заншал» гэhэн уряа доро хүдэлдэг тус бригада байгша онойнгоо арбан hарын түсэбые бүри октябриин 20-до 16 процентээр үлүүлэн дүүргээ hэн. Ажалайнь бүтээсэ 1,2 процентээр дээшэлээ.

Манай корр.

ХАЛУУНААР ДЭМЖЭГДЭЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада ниитын адууhа мал үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ түсэбөө «Георгиевский» совхозой малшад нилээд урагшатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Энэ жэлэй үнгэрhэн сагай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые согсолон шэнжэлээд байхадаа, эхилээд байhан малай үбэлжэлгын хаhые hайнаар үнгэргэжэ, 1984 оной даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжотой байhанаа тэдэнэр элирхэйлээ.

Малаа hайнаар эдеэлүүлхэ, ханамжатайгаар харууhалха, ажалдаа нэбтэрүүлэгдэжэ байгаа бригадна подрядые бүри нарижуулха, тиигэжэ үбэлжэлгын үедэ малhаа абтадаг ашаг шэмые үнгэрhэн иимэ хаhынхиhаа горитойгоор дээшэлүүлхэ уялга совхозой малшад абаhан байна.

1983—1984 онуудай малай үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1250 килограмм hү haaxa, тиигэжэ 6700 центнер hү абажа, 6000 центнерыень гүрэндэ худалдаха, түлжүүлгэдэ, шахалгада табигдаhан үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэ бүхэндэ 600—700 граммаар нэмээхэ, гүрэндэ тушаагдаhан хонин бүхэнэй шэгнүүрые 38 килограммда, үхэрэйхиие 350 килограммда хүргэхэ, үбэлжэлгын үедэ 2400 центнер мяха тушааха гэhэн зорилго малшадай абаhан социалис уялга соо бэшэгдэнхэй.

Дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаhан совхозой малшад тэдэнэй урдаа табиhан орёо зорилгые дэмжэн, бүгэдөөрэн мүрысэн ажаллахые районойнгоо мал ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаhан байна. Тэрэ үүсхэлыень КПСС-эй Хориин райком болон районно Соведэй гүйсэдком hайшаагаад, энэ үүсхэлыень үргэнөөр дэмжэжэ, район дотороо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхые совхозуудай дирекцинуудые, парткомуудые, сельсомоведүүдые, профсоюзай болон комсомолой организацинуудые, РАПО-гой соведые, мүн хүдөө ажахын органуудые уялгалаа hэн. Энэ хүдэлмэри район дотор үргэлжэдөө ябуулагдажа байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

○

УЛААН-ҮДЫН М. И. КАЛИНИНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЛОКОМОТИВНО ДЕПОГОЙ ТАБАДАХИ РАЗРЯДАЙ СЛЕСАРЬ АЛЕКСАНДР ВАСИЛЬЕВИЧ ИГНАТКИН КОЛЛЕКТИВ СООГОО ЭРХИМ МЭРГЭЖЭЛТЭН ГЭЖЭ СУУРХАДАГ ЮМ. ТЭРЭ ХЭhЭН АЖАЛДАА ҮНДЭР ХАРЮУСАЛГА МЭДЭРЭН ХАЛААН, hАРА БҮРИИНГӨӨ ДААБАРИНУУДЫЕ ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭХЫН ХОЙНОhОО СРОЛДОДОГ. АЛЕКСАНДР ВАСИЛЬЕВИЧАЙ ДААБАРИЯА ДҮҮРГЭЭГҮЙ ҮДЭР, ХАЛААН ГЭЖЭ БАЙДАГГҮЙ. ТЭРЭНЭЙ БҮТЭЭhЭН АЖАЛ ХОДОДОО hАЙН ШАНАРТАЙ БАЙДАГ. АРБАН НЭГЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ГОЛ, ГУРБАДАХИ ЖЭЛЭЙ ДААБАРИНУУДЫЕ ДҮҮРГЭХЭ ТАЛААР ЛОКОМОТИВНО ДЕПОДО ДЭЛГЭРhЭН МҮРЫСӨӨНДЭ СЛЕСАРЬ ИГНАТКИН ТҮРҮҮ hУУРИ ЭЗЭЛНЭ. ТЭРЭ ЭНЭ ЖЭЛЭЙНГЭЭ ХУБИИН ДААБАРИНУУДЫЕ МҮНӨӨ ДҮҮРГЭНХЭЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СЛЕСАРЬ А. В. ИГНАТКИН.

Ç. БАЛДУЕВАЙ фото.

○

КОМСОМОЛШУУД ШАЛГАРНА

Улаан-Үдын почтамтын болон телефонно-телеграфна станциин залуушуул арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ гурбан жэлэйнгээ даабариие зургаан hараар уридшалан дүүргэбэ. Телеграфистнуудай комсомол-залуушуулай бригада (бригадирынь Ф. Бальбурова), аппаратна цехэй комсомолшууд (комсоргнь С. Кузьмина), коммутаторна цехээрхин үнгэрhэн үе соо эбтэй еэтэйгээр, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаhан байба.

Хотын хэлхеэ холбооной отделенинүүдэй дундаhаа зургаадахи, арбан табадахи отделенинүүдэй комсомолшууд габшагайгаар хүдэлнэ. Тэдэнэй олонхинь «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй ударник» гэhэн бүхэсоюзна тэмдэгээр, мүн ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Залуу гвардеец» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаhан байха юм.

Б. СОТНИЧ.

СЭЛЭНГЫНХИДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

ЭМХИДХЭЛ, ШАДАБАРИhАА ЭХИТЭЙ

Мал ажалда, тиихээ тиитэрээ hү hаалиин фермэнүүдтэ хүдэлдэг хүнүүдтэ жэлэй ямаршье сагта хүнгэн үе, hанаа амар байха саг гэжэ үгы ха юм даа.

Жэшээнь, зунай элдиндэ, хээрын хүхэ ногооной шэмэтэйдэ үнеэдhээ hүн зүндөө элбэгээр абташахагүй, тэрэнэй түлөө баhал шангахан хүдэлхэ хэрэгтэйнь мэдээжэ. Үбэлэй хүйтэнэй сагта, эгээл харюусалгатай хаhада илангаяа эмхитэй hайнаар, габшагайгаар ажаллаха шухала бшуу. Тингэжэл шадаа haa, адууhа малай продуктнууд ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ, бүхы түсэб, уялганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байна.

Эгээл тиимэhээ Сэлэнгын районой колхоз, совхозуудай мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд үбэлжэлгын үедэ бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэн хүдэлхэ гэжэ дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаад, республика дотороо мүрысөө дэлгэрүүлхэ уряал гаргаа гээшэ. Энэнь алишье талаараа hайшаалтай, ехэ удха шанартайшье.

Тээсгэн манай совхозой Доодо-Саянтын hү hаалиин комплексын (даагшань З. Ф. Малых) hаалишад, малшад өөhэдынгөө суглаан дээрэ энэ үүсхэл уряаень hайшаан дэмжэжэ, баhал тэдэнэй жэшээгээр хүдэлхэ гэжэ шиидээ юм.

Хэнэйшье мэдэhээр иимэ ехэ мүрысөөндэ оролсохын урда коллектив бүхэн өөhэдынгөө арга боломжо, хүсые сэгнэжэ үзэдэг, мүнөө үедэ ямар үрэ дүнгүүдые туйланабибди, саашадаа ажалаа эрид hайжаруулха ямар нөөсэтэйбибди гэжэ харадаг гээшэ ааб даа.

Энэ талаар комплекс байгша ондо муу бэшэ үрэ дүнгүүдтэй ябажа байна. Хэдэн тоонуудые дурдая. Жэлэй түсэбэй ёhоор эндэхид бүхыдэнь 6300 центнер hү hааха аад, үнгэрhэн арба hарын туршада 6277 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ, ноябриин 10-даар жэлэйнгээ даабари дүүргэбэ. Энэ үе соо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1851 килограмм hү hаажа, районой hү hаалиин бүхы комплексүүдай дунда түрүү hуури эзэлжэ ябана. Тиихэдэ эндэхи түрүү hаалишад-операторнууд А. Е. Кузьмина, Н. М. Былкова, Л. Н. Поляницына, В. Р. Думнова гэгшэд өөhэд өөhэдынгөө бүлэг үнеэдhээ тус тустаа 400 — 453 хүрэтэр центнер hү абаа гэхэ гү, али үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2137—2383 килограмм hү hаанхай.

Иимэ үрэ дүнгүүдэй миил зүндөө туйлагдаагүйнь мэдээжэ. hүүлэй жэлнүүдтэ тус комплексдо малай харууhа, тэжээлые зүбөөр эмхидхэхэ, ажалай журам hайжаруулха, зоовет-hуралсал ходо эмхидхэжэ, малшадай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ, үйлэдбэридэ шэнэ, түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар бага бэшэ юумэн хэгдэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Илангаяа үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ талаар район дотор жэл бүри үнгэргэгдэдэг харалгын үедэ эдэнэр ходо муу бэшэ сэгнэлтэдэ хүртэдэг юм.

Коллектив туйлаhанаараа hанаагаа амарнагүй. hү hаалиие үшөөл дээшэлүүлхэ, түсэб, даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжо манда бии гэжэ тэдэнэр hайн мэдэнэ. Тиимэhээ энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ бүришье hайнаар бэлдээ гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Бүри октябриин эхеэр тэжээлэйнгээ цехые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ, бүхы үбhэ, hолоомые хэршээд, талха тарланай зүйл эhээгээд, корнеплодуудые шанаад, малда эдюулжэ эхилээ. Гадна энэ жэлдэ совхоздо бүхы дээрээ үбhэ тэжээл hала ехэ бэлэдхэгдээ. Тусхайлбал, 8 мянган центнер үбhэн, 4640 центнер сенаж, 3 мянган тонно силос абтаа. Тэрэшэлэн тэжээлэй шанар hайнтай байхынь тула элдэб минеральна бодос болон дабhа гэхэ мэтэ холижо үгэнэ. hая тугаллаhан үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлжэ hааха хэрэг hайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Эдэ бүгэдын ашаар комплексын коллектив үбэлэй hарануудта үнеэдэй hү шэмэ дээшэлүүлжэ, 1984 оной түрүүшын хахад жэлдэ үнеэн бүхэнhөө 1250 килограммhаа бага бэшэ гэхэ гү, али үнгэрhэн энэ үеынхиhөө 50 килограммаар ехэ hү абаха гэжэ шиидээ. Энээниие бэелүүлжэ шадаа hаа, ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта 400 центнер hү абажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ аргатай болоно.

Тиихэдэ байгша оной дүрбэдэхи кварталда үнеэн бүхэнhөө 450 килограммhаа бага бэшэ hү hааха, жэлэй түсэбhөө гадуур 1000 центнер hү гүрэндэ худалдаха зорилготой.

Энээнтэй хамта комплексын тугалшад, малшад баhал дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абанхай. Түрүү тугалшан Л. А. Кожевина тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 850 граммhаа дээшэ нэмээхын түлөө оролдохо юм. Үхэршэн Г. Е. Зайцев харууhалдаг буруунуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 600 граммhаа бага бэшээр нэмээхэ уялга абаа.

hү hаалиин комплексдо малай байра соогуур, hү тушаажа абадаг таhалгада, бусад байрануудшье соошье ариг сэбэр наринаар сахигдана. Мүнөө эндэ бүхы hүнэйнь 70 процент нэгэдэхи сортоор тушаагдана.

Гэхэтэй хамта эндэхи малшадай ажалда ямаршье дутагдал үгы, бүхы юумэнь hайнаар шиидхэгдэшэнхэй гэхын аргагүй ааб даа. Ажалые үшөөл hайжаруулха арга боломжо бии. Жэшээнь, машинаар hаалгахада таараха hайн, hү ехэтэй үнеэдые олон болгохо, энээндэ шэнэ гунжадые зүбөөр шэлэжэ бэлдэхэ ёhотой болонобди. Тиимэhээ племенной болон селекционно хүдэлмэриие эрид hайжаруулха шухала. Мүн комплексын зарим оньhон түхеэрэлгэнүүдэй муугаар хүдэлдэг дээрэhээнь hаалишад, малшад заримандаа ажалаа гараар бүтээхэ баатай болоно. Энэ талаар баhал хэхэ юумэмнай ехэ.

Бии байhан дутуу дундануудые усадхажа, ажалаа улам hайжаруулан, өөhэд хоорондоо социалис мүрысөө эршэмтэйгээр дэлгэрүүлжэ, эндэхи hаалишад, малшадай абаhан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байhаниинь лабтай.

К. РЫБЗЫНОВ,
Улаан-Үдын районой Калининай нэрэмжэтэ совхозой ахамад зоотехник.

...АРТАА БУСАХЫЕ БЭЛДЭНЭ

...ЛГЭ ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). ... Ляхов болон Александр ...вай замбуулинай дайда соо... дүүрэхэ дүтэлжэ байна. «Салют-7» — «Союз Т-9» гэжэ ... комплекс дээрэ шэнжэл..., туршалгануудайнгаа прог...ые сүм дүүргээд, Газартаа ...лдэжэ байна.

... научна аппаратураяа, стан... агрегадуудые, түхеэрэлгэ...лхыень болюулна. «Союз- ... онгосын буулгагдадаг аппа... космонавтнууд материалнууд...нүүдые оруулна.

Транспортна онгосые Газарта буулгалгын түсэбтэй зохилдуулан, экипаж тэрэнэй борт дээрэхи түхеэрэлгын хүдэлмэриие шалгаhан, двигателиин түхеэрэлгые хүдэлгэжэ үзэhэн байгаа.

Телеметрическэ хэмжэлгэнүүдэй баримта мэдээнүүдэй, космонавтнууд и элидхэhэнэй ёhоор, «Салют-7» гэжэ станциин ба «Союз Т-9» -гэжэ онгосын түхеэрэлгэнүүд hайнаар хүдэлнэ. Газартаа бусалгада бэлэдхэл хараалагдаhан түсэбэй ёhоор бэелүүлэгдэжэ байна.

Владимир Ляхов болон Александр Александровай бэенүүд hайн.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ҮНЭН ҮГЭ ҮНЭТЭЙ, ҮНДЭР УЯЛГА ХАРЮУСАЛГАТАЙ

(КПСС-эй УЛААН-ҮДЫН ГОРКОМОЙ ПЛЕНУМҺЭЭ)

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол гурбадахи жэлэй түгэсэтэр һараһаа үлүүтэй саг үлэбэ. Тиимэһээ мүнөө үедэ арадай ажахын һалбари, ажалша коллектив бүхэндэ байгша онойнгоо түсэб болон социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, жэлэй эхиндэ хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Даб дээрэ шэнжэлэн харахада, үнгэрһэн һарануудай туршада түб хотодомнай социально-экономическа зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар нилээдгүй орёо ба томохон асуудалнуудай шиидхэгдэбэшье, үлэһэн сагта хэхэ, бүтээхэ юумэ ехэ байна. Эгээл энээн тушаа дэлгэрһэн хөөрэлдөөн һаяхан КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ээлжээтэ пленум дээрэ болоо. Ушарынь, тус пленумдэ хабаадагшад партиин горкомой секретарь В. С. Тимашовой «1983 оной социалис уялгануудай дүүргэлтын ябаса болон тэрэниие дүүргэхэ талаар хэмжээ ябуулганууд тухай» элидхэл зүбшэн хэлсэхэдээ, доторойн арга боломжонуудта, саашанхи зорилгонуудта гол анхаралаа хандуулһан байна.

Энэньшье ойлгосотой. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоходоо, жэлэй эхиндэ городой ажалшад өөһэдынгөө түсэбые тодорхойлжо, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байгаа. Ушар иимэһээ тэрэнэй дүүргэлтэ тухай хэлсэгдэһэниинь элитэ һэн.

Нэн түрүүн элидхэлшэ ажалшадай политическэ болон ажалай дэбжэлтын хүгжэлтые харуулха зуураа, зарим тэды туйлагдаһан алхамуудта тогтобо. Городой промышленна предприятинууд түсэбһөө гадуур 3,8 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн байха юм. Гансахан ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ шадаһанай ашаар промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 62,0 процентээр дээшэлһэн байна. Эдэ амжалтанууд мүн шэнэ оньһон техникэ, түрүү онол арганиудые үйлэдбэридэ нэтэрүүгээр нэбтэрүүлһэнэй ашаар туйлагдаа. Үнгэрһэн үедэ олонхи ажалша коллективүүд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, илангаяа үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха талаар ехэ юумэ хээ. Жэшээнь, городой предприятинуудта оньһожоруулагдаһан поточно 6 лини байгуулагдаа, 889 шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоо, 75 шэнэ технологи бэелүүлэгдээ. Энэ үе соо 106 шэнэ эд хэрэгсэлнүүд гаргагдадаг болоо, 6 зүйлнүүдтэ Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдоо. Тиихэдэ арьбалалта ба алмалтын түлөө тэмсэл шангаар дэлгэрүүлэгдэжэ, аяар 6,1 миллион түхэригэй экономическа ашаг олзо туйлагдаба. Тодорхойлходо, 2,5 мянган тонно түмэр түдэгэ, 30 миллион киловатт шахуу электрын элшэ хүсэ ба бусад материалнууд алмагдаа.

Гэбэшье эдэ бүхы асуудалнуудаар горитой, дутагдалнууд байһан зандаа гээд элидхэлшэ мэдэрбэ. Үнгэрһэн арбан һарын туршада 46 промышленна предприятиһаа аяар 20-ниинь (энэнь 43 процент болоно) гүрэнэй түсэб дүүргэжэ шадаагүй. Тэрээнһээ уламжалан аяар 5,85 миллион түхэригэй продукци дутуу үйлэдбэрилэгдэбэ.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ хадаа үйлэдбэриие хүгжөөхэ гол арга нүхэсэл болоно гээд элидхэлшэ онсолбо. Үнэхөөрөө, энэмнай коммунистнуудай, бүхы городской партийна организациин бэелүүлхэ эгээл харюусалгатай зорилго мүн. Тиигэбэшье промышленностиин ажалай бүтээсэ удаанаар ургана. Городой бүхы предприятинуудай 7-ниинь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб ба уялгаяа дүүргэжэ шадабагүй. Энээнэй гол шалтагаан хадаа үйлэдбэриие техническэ талаар шэнэдхэн хубилгаха, шэнэ техникэ ба технологи, түрүү дүй дуршэл нэбтэрүүлхэ ябадал һулаар эмхидхэһэнэй хойшолон гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Тэрэшэлэн продукциин шанар һайжаруулха асуудал тушаа шүүмжэлэл гараа. Юуб гэхэдэ, Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ, хүртэһэн хэмжээн бага байһаар.

Удаань транспортын ба хэлхеэ холбооной хүдэлмэриие элидхэлшэ шэнжэлэн харуулба. Тиигээд барилгын эмхинүүдэй ажалда тогтобо. Энэ һалбари городской парторганизациин ажал ябуулгын эгээл шухала, гүнзэгы удхатай хэрэг болоно. Барилгада хабаатай асуудалнууд партийна комитедүүдэй пленум болон бюрогой заседанинууд дээрэ ходо зүбшэгдэжэ байдаг. Һүүлэй үедэ, илангаяа түрүүшын хахад жэлдэ городой барилгашад болон хабсаргагшад ниислэл хотынгоо социальна болон экономическа хүгжэлтын ябасада горитой хубитаяа оруулһан байна. Жэлэй эхинһээ 63 миллион түхэриг ашаглагдаа, 42 миллион түхэригэй гол фондууд город соо ашаглалгада тушаагдаа. Нёдондонойхитой сасуулхада, энэ үедэ 4 миллионһоо дээшэ түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэбэ. Городоо улам һайхан, бүри болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ 3,5 миллион түхэриг гаргашалагдаа.

Гэхэтэй хамта барилга хадаа эгээл гээгдэнги һалбари байһан зангаараа гээд элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд, тусхайлхада, КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь И. М. Пытин, Главбурятстройн начальник С. М. Антонов гэгшэд мэдэрхэ баатай болобо.

Мүнөө үедэ барилга-хабсаралгын, илангаяа байрын гэрнүүдые бодхоохо түсэб болон социалис уялганууд дүүргэгдэхээр бэшэ гээгдэлдэ ороод байна. Эдэ дутагдалнуудай шалтагаанууд тушаа, ойрын сагта бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тушаа элидхэл соо тодорхойгоор дурсагдаа. Тиихэдээ барилга дээрэ бригадна гуримаар ажаллаха дүй дуршалые нэбтэрүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулха тухай заагдаа. Энэ шэнэ гуримые үргэнөөр хэрэглэн, урагшатай һайнаар хүдэлжэ байһан тухайгаа судна бүтээлгын заводой судна хабсаргагшадай бригадын бригадир Н. Н. Шнайдер тайлбарилба.

—Минии хүтэлбэрилдэг бригада 10 хүнһөө бүридэнэ. Бидэ бултадаа хэдэ хэдэн мэргэжэл шудаланхайбди,— гээд тэрэ сугларагшадта мэдүүлээ.— Саг үргэлжэ нэгэ жэгдээр манай ажаллажа, өөһэдынгөө абаһан уялгануудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байһан онол аргануудаймнай нэгэн гэхэдэ, бригадна гуримаар хүдэлжэ байһан ушар болоно.

Мүн энэ асуудалда «Бурмясопром» нэгэдэлэй генеральна директор В. С. Мылзенов тогтожо хөөрэбэ.

—Мүнөө манай бүхы хүдэлмэришэдэй 77 процентнь бригадна гуримаар хүдэлнэ. — Байгша ондо абаһан уялгаяа 98 бригада, 401 хүдэлмэришэн дүүргээд байнхай. 263 хүн гурбан жэлэйнгээ даабари гүйсэдхөө. Жэлэйнгээ түсэб болон уялгануудые саг сооньдүүргэхын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ 2100 хүн эдэбхитэйгээр хабаадана, —гэжэ тэрэ элирхэйлэн харуулба.

Саашань элидхэлшэ городой худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын алдаанай ажал ябуулга тушаа горитой тогтоо. Тиихэдээ тодорхой тоо баримтанууд ба жэшээнүүд дээрэ элирхэйлэн харуулжа, шүүмжэлхы тобшолол хэһэн байха юм. Һүүлдэнь ажалай болон ниитын журам эбдэхэ ушар олон байһаар гээд тэрэ тэмдэглээ. Зарим ажалша коллективүүдтэ хүдэлмэриһөө гээгдэхэ, элдэб шалтагаанаар ажалдаа гарахагүй ябадалнууд тоншье удаанаар үсөөрнэ. Жэшээнь, гансахан энэ оной түрүүшын хахадта аяар 5430 хүн ажалһаа һамшаһан байха юм. Бүхы дээрэнь абажа харахада, промышленностьда — 106 үдэр, барилга дээрэ 176 үдэр минии хаягдаһан болоно. Тиимэһээ мүнөө үнгэргэгдэжэ байгаа тоосоото һунгалтын партийна суглаанууд ба болохоёо байһан партийна конференци дээрэ, эдэ бүхы хэрэгүүдтэ зүб сэгнэлтэ үгэхэ, харюусалгаяа һуладхаһан ушарта шанга эрилтэ табиха шухала. Үйлэдбэриин ба барилгын түсэбүүдээ, абаһан уялгануудаа бэелүүлхын тула ганса хүтэлбэрилэгшэдэй бэшэ, коммунистнуудай, бүхы хүдэлмэришэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ, ажал эрхилэлгын бригадна гуримые хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Пленумэй түгэсхэлдэ үгэ хэлэхэдээ, энэ асуудалда партиин городской комитедэй нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков онсолон тэмдэглэһэн байна.

Городой коммунистнууд өөрынгөө ээлжээтэ эхэ суглаанда — декабриин 17-до үнгэргэгдэхэ партийна конференцидэ бэлдэжэ эхилээ. Тэрэнэй хүндэлэлдэ ажалша бүхы коллективүүдтэ социалис мүрысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байнхай. Олониитын энэ хүдэлөөе шадамар бэрхээр толгойлжо, хэлэһэн үгэдөө хүрэхын, абаһан уялгануудаа дүүргэхын хойноһоо үдэр бүри тэмсэхэ гээшэ коммунист бүхэнэй, үнэн сэхэ ажалшан бүхэнэй арюун нангин уялга болоно.

Зүгөөр городой ажалша коллективүүдэй жэлэй дүүрэтэр хэхэ, бүтээхэ юумэн тон ехэ, абаһан социалис уялга угаа харюусалгатай байна. Ушар тиимэһээ үнэтэ сагаа багашье гээнгүй, баталан абаһан уялгануудайнгаа хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһые хинан шалгажа, ажал хүдэлмэреэ эмхидхэхэ ёһотойбди. Тиигэбэл хэлэһэн үгэдөө эзэн байхамнай дамжаггүй. Хэды тиимэ байбашье, **«...түсэбэй дүүргэлтэ минии ажалай хубитаһаа дулдыдаха байна гэжэ ажалшан бүхэнэй ойлгохо, һайнаар ажаллаха бүреэ улам һайнаар ажаһуудаг болохобди гэһэн юрын юумые бултанай һайнаар ойлгохо гээшэ мүнөө илангаяа шухала удха шанартай, хэрэгтэй байна...»** гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой заабариие ойро зуурашье мартаха эрхэгүйбди.

Ив. ОЧОРОН.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ШЭНЭ МУЗЕЙ

Москва. Оронноймнай ниислэл хотодо Владимир Ильич Ленинэй шэнэ музей нээгдэбэ. Манежна үйлсын № 9 гэртэ 1919 онһоо эхилээд 1935 он хүрэтэр А. И. Ульянова-Елизарова ажаһууһан юм. Эндэ Владимир Ильич сүлөө сагаа үнгэргэхэ, амарха дуратай байгаа. Тиихэдэ түрэлхидтэеэ, нүхэдтэеэ уулзагша һэн. Эндэ Ф. Э. Дзержинский, М. И. Калинин, В. Д. Бонч-Бруевич, Б. Кун, К. Цеткин болон бусад ерэдэг бэлэй. Энэл байрада нээгдэһэн музей соо хорёод оной үеын түхэл шэнжэ тэрэ зангаараа һэргээгдээ. Шэнэ музей дотор суглуулагдаһан материалнууд Ульяновтанай бүлэ, Анна Ильиничнагай революционно ажал ябуулгатай харагшадые танилсуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Ленинэй хүдэлдэг кабинет соо.

ТАСС-ай фотохронико.

АМЖАҺАНАА АРЬБАДХАНА

Хориин районно типографи республикын нютагай мэдэлэй промышленностиин түрүү предприятинуудай нэгэн юм. Хэблэлэй, полиграфиин болон номой худалдаа наймаанай республикын гүрэнэй комитедэй предприятинуудай коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илагшадай тоодо нэгэтэ бэшэ ороһон байха.

1983 оной гурбадахи кварталай хүдэлмэриин дүн гаргахада, тус коллектив нормативна сэбэр продукци үйлэдбэрилхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, нэмэлтэ олзо оруулха юһэн һарын түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэһэн байна. Үнгэрһэн гурбадахи кварталай туршада энэ талаар бүришье һайн үрэ дүн туйлажа шадаа.

Нютагай мэдэлэй промышленна предприятинуудай 1983 оной гурбадахи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд байхадаа, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ба облпрофсовет Хориин типографиин коллективые хоёрдохи һуури эзэлһэндэ тоолоод, хоёрдохи мүнгэн шан олгохо гэһэн шиидхэбэри абаа.

Дүрбэдэхи кварталай эхинһээ Хориин полиграфистнууд бүри һайнаар хүдэлхые, амжалтаяа арьбадхахын тула эрмэлзэн ажаллана. Арба һарын туршада 54 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ даабариия 500 түхэригөөр үлүүлээ.

Типографиин линотипистка Надежда Дубинина, гараар үзэг холбогшод Антонина Красотенко, Цырен-Ханда Цыбикжапова, барлан гаргагшад Валентина Дашицыренова болон Розалия Намдакова гэгшэд мүнөө ерэхэ жэлэй январиин түсэбэй тоосоогоор ажаллажа байнхай.

Г. БАДМАЕВ, манай корр.

Үдэшэлэн Владимир Михайлович Хамхановай гэртэнь совхозой партийна организациин хүдэлмэри тухай хөөрэлдэжэ һуунабди. Үнинэй сугтаа хүдэлһэн, бэе бэеэ һайн мэдэхэ нүхэд байһан тула бүхы һанажа ябаһан һаналаа хубаалдан андалданабди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Владимир Хамхановые Гүндын дунда һургуулиин директорээр хүдэлжэ байхадань, партиин районно комитет «Юбилейный» совхозой парткомой секретаряар зууршалһан юм. Владимир Михайлович зүбшөөлөө үгэжэ, шэнэ газарта, шэнэ тушаалда өөрынгөө хүсэ шадалые туршаад үзэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Юумэнһээ тунхарихагүй, оролдосо, хэшээл ехэтэй, урагшаа һанаатай нүхэр гэжэ би Володиие үнинэй мэдэгшэб. Энэ һанални алдуу болоогүй. Нүхэрни совхозой партийна комитедые хүтэлбэрилжэ эхилһэн түрүүшын үдэрһөө хойшо ажалдаа зоригтойгоор хам орожо, яһала ехэ амжалта туйлаа. Партийна организациин хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха талаар нилээд ехэ юумэ хээ.

Тэрэ партийна комитедэй, секретариин харюусалгатайшье, хүндэтэйшье уялгые дүүргэжэ эхилһээр КПСС-эй Центральна Комитедэй майн, ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тула совхозой партийна организаци ямар үүргэ дүүргэхэ ёһотойб, юу хээ һаа, таарамжатай, ашаүрэтэйб гэжэ бодомжолһон юм. Нэн түрүүн Эдеэ хоолой программые хэрэг дээрэнь дүүргэхын тула өөһэдынгөө эрхэ байдалда таарама холын хараатай хэмжээ ябуулгануудые зохёохо ёһотой гэжэ тэрэ шиидэбэ. Энэ һанамжаяа мэргэжэлтэдтэй, совхозой олон хүдэлмэришэдтэй, механизаторнууд, хонишод болон һаалишадтай уулзахадаа, хөөрэлдэхэдөө, оло дахин зүбшэһэн, хэлсэһэн байха. Тиигэжэ Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ талаар партийна комитедэй болон совхозой дирекциин хамтын хэмжээ ябуулганууд табигдажа, партийна комитедэй заседани дээрэ баталагдан абтаад, ажалшадай дунда ниитэлэгдэжэ, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ бэлэй. Хүн зон энээниие дэмжэһэн байна.

Теэд хэмжээ ябуулга зохёогдон сасуу гансата юумэ хубилашадаггүй һэмнай. Эндэ һанагдаагүй олон ушарнууд тохёолдожо, тэдэ бүгэдые ажалшадай һанаһанда таарамаар шиидхэхэ, хүн бүхэниие урмашуулха, зоригжуулха хэрэгтэй. Гадна али нэгэндэнь бодото туһа хүргэхэ саг олон болохо.

—КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй һүүлээр партийна, гүрэнэй болон ажалай журам дээшэлүүлхын тула ойлгууламжын онобшотой хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаба. Эндэ коммунист бүхэн элсүүлэгдэһэн байха юм. Гадна профсоюзай эдэбхитэд, комсомолшууд үргэнөөр хабаадуулагдаа. Совхозой ажал хүдэлмэриин бүхы участогта социалис журам бэхижүүлхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Гэбэшье энэ талаар нилээд ехэ амжалта туйлагдаа.

ХҮН БҮХЭНИИЕ ЭЛСҮҮЛХЭ ШАДАБАРИ

Ажалшадай гол анхарал газар тариалангай ажалайнгаа ашаг үрыень эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хандуулагдаба. Эндэ механизаторнууд ехэ үүргэ дүүргэхэ болоно. Тиимэһээ бүхы оньһон техникээ һайнаар заһабарилха, хадагалха тарилгын болон хуряалгын үедэ тэдэнээ үлэмжэ һайнаар хэрэглэхэ гэһэн зорилго табигдаһан байна. Намар, үбэлэй үедэ тариалан, сабшалан дээрээ наг шэбхэ һайнаар таражажа, ургасыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Энээнэй ашаар энэ жэлэй хабарай тарилга яһала эмхи гуримтайгаар, богони болзор соо үнгэрһэн байна.

Үнгэрэгшэ зун хура бороотой байжа, тарияашад, механизаторнуудай хүдэлмэридэ нилээд туһалаа. Үбһэ ногооной, орооһо тариянай баян ургаса ургуулагдажа, тэрэнь яһала урагшатайгаар хуряагдаба.

Партийна комитедэй, тэрэнэй гэшүүдэй анхарал оролдолгоор бүхы коммунистнууд, механизаторнууд болон хүдэлжэ шадаха бүхы хүдэлмэрилэгшэд үбһэ хуряалгада элсүүлэгдэһэн юм. Мүн ойлгууламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулагдаа. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ үйлэдбэриин түрүү онол арга— бригадна гурим нэбтэрүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, коммунист Павел Васильевич Фоминай хүтэлбэрилдэг звено иимэ онол аргаар хүдэлжэ, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэбэ. Тэдэнэр мүнөө ногоон һолоомо урагшатайгаар хуряажа дүүргэбэ.

Тиихэдэ Л. И. Верхушинай хүтэлбэри доро орооһо тарияа ургуулан, тэрэнээ хуряан абаха, бэлэдхэхэ талаар ажалай тоосоогоор хүдэлдэг бригада байгуулагдаа һэн. Ажалай иимэ эмхидхэл өөрынгөө аша нүлөө яһала харуулжа шадаа.

Ажахын эрхим бэрхэ комбайнернуудай дунда үнинэй механизатор Чимит-Даша Зундуев шалгарна. Тэрэ өөрынгөө һууха комбайниие ехэ наринаар заһабарилһанай ашаар тарияа хуряалгын үедэ һамшан, байнгүйгөөр хүдэлөө.

Мүнөө совхозой тоог дээрэ бүхыдөө 37.000 центнер шэнэ ургасын орооһо тариян буулгагдаад, сэбэрлэгдэжэ байна. Тэрээн сооһоо эгээл һайн орооһониинь илгагдажа, ерэхэ жэлэй ургасын үрэһэ хүрэнгэдэ хадагалагдана.

—Хойто жэлдэ ажахымнай өөрынгөө үрэһэ хүрэнгөөр гүйсэд хангагданхай байха. Тиихэдэ үбэлэй үедэ ниитынгээ малда эдюулхэ орооһо тарияагаар яһала баян ондо орохомнай гээшэ ха,—гээд Владимир Михайлович намдууханаар хөөрэнэ. — Манай зорилго хадаа эдэ бүхы тэжээлээ гамтайгаар, аша үрэ ехэтэйгээр малдаа эдюулжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэһээ бэшэ ... юун байха һэм. Энээн ёһоор хүдэлхэ гээшэмнай эгээл шухала ааб даа.

Мүнөө совхозой һаалиин хоёр ехэ фермэ дээрэ бригадна онол арга нэбтэрүүлэгдэхээр бэлдэгдэжэ байна. Эбэртэ бодо малай бүхы гүүртэнүүд болон хонишодой бригаданууд ажалай тоосооной онол аргада оронхой. Эндэ партийна, гүрэнэй болон ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Эдэ бүхы хүдэлмэри өөрынгөө аша туһые яһала харуулжа байнхай. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи, гол жэлдэ совхозой һаалишад гүрэндэ 10.300 центнер һү худалдаха түсэбтэй һэн. Юһэн һарын туршада тоһоной заводто 8.600 центнер һүн эльгээгдэхэ байбал, тэрэнь 8.799 центнертэ хүрэбэ. Гурбан кварталай даалгабариһаа гадуур 200 шахуу центнер һүн тушаагдаа. Мүнөө һаалишад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэхын тула эршэмтэйгээр ажалланад.

Тиигэбэшье гүрэндэ мяха худалдаха даалгабари һулаар яб...лагдана. Энэ ямар ушарһаа болоноб гэхэдэ, түл олоор абаха, тэрэнээ гарза хоролтогүйгөөр тэнжээхэ хүдэлмэри һанаһанда хүрэнэгүй. Түл олоор гарзална. Байгша ондо 267 толгой эбэртэ бодо мал гарзалаа. Мүн 4.811 толгой хони, хурьгад элдэб шалтагаанаар гарзада ороо. Энээнһээ уламжалан, гүрэндэ мяха худалдаха юһэн һарын түсэб оройдоол 51,5 процент дүүргэгдэбэ.

Архидаха, ажалдаа гарахагүй, хүдэлмэриһөө һамшаха гэхэ мэтэ ябадал үшөөл үзэгдэһэн зандаа. Тиимэһээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха гэһэн зорилго партийна комитет коммунист бүхэнэй урда табиһан байна. Энэ хэрэгтэ сельскэ Совет, профсоюзай, комсомолой комитедүүд үргэнөөр хабаадуулагдана. Тэдэнэй үүргэ улам дээшэлүүлэгдэнэ.

Ажалшадай эдэбхи үүсхэлыень бадаруулжа, урмашуулхын тула партийна комитет совхозой дирекцитэй хамта хүн зоной байдал һуудалыень һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Тиигэжэ малшадай, механизаторнуудай гэр байра заһабарилагдана, шэнэ байшан гэрнүүд бодхоогдоно. Энэ жэлдэ байрын 4 гэр ашаглалгада тушаагдаа. Эндэ механизаторнуудай болон малшадай гэр бүлэнүүд ноужэ орсбо.

Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ һаалиин фермэнүүд дээрэ һаалишад болон малшадай гараар хэгдэдэг хүндэ хүдэлмэриие хүнгэдхэн оньһожоруулха талаар ехэ юумэн хэгдээ. Үнеэдые оньһон аргаар уһална.

Социалис мүрысөөнэй дэлисые улам үргэдхэжэ, тэрэнэй аша нүлөө дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Владимир Михайлович Хамханов нилээд ехэ анхарал хандуулна. Тэрэнэй дүнгынь хаһа саг сооһоо согсолжо, ажалшадай үзэмжэдэ табиха, хэнэй хэдыдэхи һуури эзэлһэн тухай дуулгажа, ямар шалтагаанһаа гээгдэлдэ орооб гэжэ ойлгуулха гээшэ тон шухала зүйлнүүдэй нэгэн гээд партийна комитедэй секретарь тоолоно.

Тиихэдэ партийна комитет коммунистнуудай, комсомолшуудай болон ажалшадай политическэ, мүн экономическа талаар гэгээрэлдэ онсо анхарал хандуулна. Энээнэй ашаар политическэ, комсомолой гэгээрэлэй болон экономическа һуралсалай һургуулинуудай түрүүшын хэшээлнүүд яһала эмхитэйгээр үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ үзэл сурталай хүдэлмэриие һайжаруулха зорилго табигдаа. Энээниие бодотоор бэелүүлгэ Эдеэ хоолой программые дүүргэлгэтэй нягта холбоотой гээд тус Пленумэй тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

—Энэ манай «Юбилейный» совхозой бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй шухалын шухала хэрэг мүн,—гээд нүхэр В. М. Хамханов намда мэдүүлээ бэлэй.

Д. ГАРМАЕВ.

Яруунын район.

МЭРГЭЖЭЛЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Мүнөөнэй ажахын хүтэлбэрилэгшэ үйлэдбэриин научно-техническэ үндэһэ һуурииие, тэрэнэй эмхидхэл болон экономикые гүнзэгыгөөр мэдэхэ, ажалай үндэр бүтээсын болон продукциин шанарай түлөө тэмсэхэ онол аргануудые хэрэглэжэ шадаха, мүн мэргэжэлээ эрхимээр мэдэхынгээ хажуугаар үзэл сурталай, политическэ талаар һайн бэлэдхэлтэй байха ёһотой гэһэн эрилтэ партиин XXVI съезд болон КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүд табина.

Энэ зорилго бэелүүлхын тула Буряадай хүдөө ажахын институтай мэргэжэл дээшэлүүлгын факультедэй һуралсалай түсэб шэнээр харагдажа үзэһэн байна. Дүй дуршал ехэтэй багшанар хэшээлнүүдые үнгэргэдэг болоо. Тэдэнэй дунда 6 профессор, 73 доцент тоологдоно. Мүн Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институтай, «Сельхозхими» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хабаадуулагдаха юм. 1984 онһоо эхилжэ ветеринарна врачнууд, зооинженернүүд, инженер-механигууд, экономистнууд, бухгалтернууд, агрономуудай һуралсал һара хахадай туршада үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Хүдөө ажахын экономико, тэрэнэй эмхидэл болон хүтэлбэри шудалан үзэхэ саг ехэ болгогдоо. Һуралсалые ажабайдалтай нягта холбоотой болгохын тула хэшээлнүүд институдай кафедранuудай филиалнуудта, Бэшүүрэй районой «Победа» колхоздо, хүдөө ажахые химижүүлхэ талаар проектно-шэнжэлгын станцида, Хориин районой Үдын совхоздо үнгэргэгдэхэ байна. 1984 ондо хүдөө ажахын экономикын, хонин, тариян ажалай кафедрануудай филиал Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхоздо байгуулагдаха юм. Тиигэжэ эдэ ажахынуудта хүтэлбэриин цеховэ онол арга, хамтын подряд, ажахын тоосоон, мал болон тариян ажал дээрэ мүнөөнэй технологи нэбтэрүүлгын шухала асуудалнууд шэнжэлэгдэн үзэгдэхэ ёһотой. Энэ талаар гансашье Буряадай АССР-эй ажахынуудта бэшэ, мүн баһа Шэтын областиин колхоз, совхозуудта ошодогбди. Курсада һуралсаһан ажахын хүтэлбэрилэгшэд ВДНХ ошожо, түрүү онол аргануудтай, хүдөө ажахын туйлалтануудтай танилсадаг.

Мэргэжэлээ дээшэлүүлэгшэдэй хамтын байра һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Тэдэнэй байха үшөө 422 һууритай хамтын байрын байшан баригдажа эхилэнхэй. Курсада һуралсагшадай сүлөө сагаа туһатайгаар үнгэргэхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдадаг.

Манай институдай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ факультедтэ һуралсажа гараһан ажахын олон тоото хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ажал хүдэлмэридөө амжалтатай ябажа байна.

Гэбэшье, республикын ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ түсэб жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй. 1983-1984 онуудай һуралсалай жэлшье эмхидхэлгүйгөөр эхилээ. Хамта 14 ветврач сугларха байбал, оройдоол 8-ниинь ерээ. Захааминай, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Хориин, Зэдын районуудһаа мэргэжэлтэдые эльгээгээгүй. Хурамхаанай, Баргажанай районойхид гэдэргээ бусаһан байха юм.

1983-84-дэхи һуралсалай жэлдэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ түсэб Кабанскын, Баргажанай, Хойто-Байгалай, Ахын, Бэшүүрэй, Захааминай, Яруунын районуудта үшөө хараалагдаагүй байһаар. Иимэ байдалые усадхажа, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулхаар саг болоо.

В. ОРЛОВ, Буряадай хүдөө ажахын институдай проректор.

ТАРЯАШАДАЙ БҮЛЭ

Гурьевай нэрэмжэтэ совхозой механизатор Социалис Ажалай Герой Евгений Константинович Низовских Калининградска областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда мэдээжэ юм. Тэрэ 1968, 1969 онуудта ороной тарияашадай дундаһаа чемпион болохожо шалгараһан юм.

Тэрэнэй дүрбэн хүбүүд эсэгынгээ мэргэжэлые халан абанхай. Эгээ ехэ Виктор хүбүүниинь һурагшадай дундаһаа ороной эрхим газар хахалагша гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. К. Низовских хүбүүдтэйгээ.

ТАСС-ай фотохронико.

ДЕПУТАДУУДАЙ ...АЛ ХЭРЭГҮҮД

ехээр хандуулна. Хори гаран жэлдэ һаалишанаар ажаллажа ябаһан энэ эхэнэр депутадайнгаа үүргые нарин нягтаар дүүргэхынгөө хажуугаар даалгагдаһан хорёод үнеэдэз эрхимээр харууһалжа, ехэ һү һаахын түлөө оролдоно. Тэрэ жэлэй туршада 2300 килограмм һү һааха уялга абаһан бэйгаа һаа, 10 һара соо 2412 килограмм һү һаажа, түсэбөө 104 процент дүүргэв. Тиихэдэ сельскэ Соведэй депутат А. Е. Бурлакова мүн лэ һайн дүнгүүдые туйланхай.

Ажахы доторнай эрхим хонишод олон юм. Тэдэнэй дундаһаа сельскэ Соведэй депутат Савелий Иванович Петровой нэрые нэн түрүүн дурдахаар. Тэрэ Людмила Николаевна гэжэ хани нүхэртэеэ 17-дохи жэлээ хонин ажал дээрэ ажаллаха үедөө үндэр амжалтануудые туйлажа, жэл бүри зуун эхэ хонинһоо зуунһаа дээшэ хурьгадые абаһан байна. Залуу хонишод Баяр, Базар Дугаржаповууд дүй дүршэлтэй хонишодой жэшээгээр һайнаар ажаллана. 15 жэлэй туршада хони харууһалжа ябаһан Александр Балданович Жигжитов залуу хонишодто ёһотойл жэшээ боложо үгэнэ. Хони үсхэбэрилгые саашадань һайжаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ депутат С. И. Петровой оруулһан хубита ехэ. Механизатор, сельскэ Соведэй депутат Михаил Сергеевич Селиванов совхозой огород дээрэ олон жэлэй туршада ажаллаха үедөө гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряажа абадаг байна. Мүнөө жэлдэ район доторнай хэзээ хэзээнэйхиһээ баян ургаса ургажа, механизаторнууднайшье амжалтатайгаар урма баяртайгаар ажаллажа гараа. Комбайнернуудай дундаһаа коммунист, Алдар Солын гурбадахи шатын орденой кавалер Василий Яковлевич Калашниковай нэрые дурдаха хүсэл түрэнэ. Энэ нүхэрнай 12-дохи жэлээ ажаллаха үедөө яһала амжалтануудые туйлаа юм ааб даа. Харин энэ жэлдэ 11 мянган центнер таряа сохижо, совхоз соогоо эгээл эрхимүүдэй тоодо оролсоо. Комсомол хүбүүн Александр Калашников мүн лэ һайнаар ажаллажа, 9800 центнер таряа сохёо. Николай Михайлов, Иван Рютин гэгшэд һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна.

Сельскэ Соведэймнай харьяата газарта тоологдодог 25 депутат түрэл ажахынгаа саашанхи хүгжэлтые арьбадхалсахын түлөө иигэжэл оролдожо ябана гээшэ. Эдэнэр гансашье өөһэдынгөө уялгата даабаринуудые, даалгагдаһан ажалаа хээд ябана бэшэ, мүн олоной хэрэгтэ оролдосотойгоор хабаадалсана. Тосхон һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар арадай депутадууд нэн түрүүлэн үүсхэл гаргаа. Тиигэжэ харгы заһаха, модо тариха, айлнуудай газаагуурхиие сэбэрлэхэ, харшануудые шэрдэхэ хүдэлмэри эхилээ һэн. Нютагтамнай хоёр байратай 4 гэр, стадион баригдаа. Найман жэлэй һургуули баригдажа ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Тосхонууд соогуурнай дүн хамта 3,5 мянган модон һуулгагдаа, 16 палисадник шэнэлэгдэв. Энэ хэрэг эмхидхэлгэдэ депутадуудай 2-дохи, 3-дахи бүлэгүүд оролдосо ехэтэйгээр хабаадалсаа. Депутадуудай хоёр бүлэгые отделениие эрхилэгшэ Иван Доржиевич Соктоев, профкомой түрүүлэгшэ Мунко Найданович Батуев гэгшэд амжалтатайгаар хүтэлбэрилнэ. Арадай депутадууд совхозой дирекци, партком, профком болон бусадшье эмхинүүдтэй нягта холбоо байгуулан ажаллана. Комсомольско организацишье тэдэнэй ажал хүдэлмэридэ горитой нүлөө үзүүлдэг.

Ниитын адууһа малай үбэлжэлгын үедэ малшадые медицинын, худалдаа наймаанай, соёлой талаар хангалга манай депутадуудай анхаралда абтанхай. Холын гүүртэ, отарануудай малшад болон хонишодые эдеэ хоолой шухала зүйлнүүдээр хангаха хэрэгтэ автолавкын наймаалагша Дондок Батуевич Доржиев ехэхэн хубитаяа оруулалсана. Тэрэ хабар, намарай үедэ таряашадта, үбэлдөө — малшадта хүрэжэ, эдеэ хоол, хубсаһа, хунар наймаалдаг, мүн тэдэнэй үгэһэн элдэб захилнуудые дүүргэхын түлөө оролдодог байна. Ажалай Улаан Тугай орденто Дондок Батуевич худалдаа наймаанай хэрэгтэ бүхы наһаяа зорюуланхай юм.

Комплексно аргаар малшадые хангалгада медицинын хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Түгнын участково больницын ахалагша врач Бадма Дансарунович Дугаржапов, Боомой фельдшерскэ пунктые даагша Нина Алексеевна Варфоломеева болон бусад совхозойнгоо гүүртэ, отарануудаар саг үргэлжэ ябажа, ариг сэбэрыень сахижа байдаг. «Знание» бүлгэмэйхид, соёлой хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ малшадта ошожо, һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм. Мүнөө үедэ совхозоймнай бүхы гүүртэ, отарануудта үбэлжэлгын харюусалгатай хаһа эхилэнхэй. Тиимэһээ үбэлжэлгын үедэ тэдэниие медицинын, соёлой болон худалдаа наймаанай талаар эрхимээр хангаха гэһэн зорилго бидэнэй урда табигдана.

Ажал хүдэлмэриимнай урагшатай һайнаар ябаха хэрэгтэ заримдаа һаад тохёолдоод лэ байдаг. Ажалай үедэ зайгуултаха, архидаха гү, али хүдэлмэриһөө хулжаха ушарнууд үзэгдэдэг. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула нэн түрүүн өөһэдынгөө журам шангадхаха, коллектив дотороо гурим бии болгохо шухала. Эндэ иләнгаяа депутадууд олондо жэшээ харуулан ажаллаха ёһотой. Сельскэ Соведэй дэргэдэ тоологдодог 25 депутадай дунда ниитын ажал хүдэлмэридэ хабаадалсадаггүй хүнүүд ушардаг. Тиимэ хүнүүдээр, мүн ажалай журам эбдэгшэдтэй ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха шухала.

Г. ЕРОФЕЕВ,
Мухар-Шэбэрэй районой Түгнын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ.

...РГЫГААР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

най элидхэл соо дурдагдаһан 4 мянга гаран лекци уншагдааашье гэлэй. Саарһа, тоосоонуудһаа харахада, сэрэгэй-патриотическа удхатай элдэб хэмжээнүүд түсэблэгдөөд, ажал хэрэг бүтэжэл байна хэбэртэй.

Теэд статьягай эхиндэ дурсагдаһандал мэтэ ушарнууд хаанаһаа гаража ерэнэ гээшэб? Үнэн байдалынь эгээл иимэ ушарнууд бодотоор харуулна ха юм. Тиихэдэнь ДОСААФ-ай обком миил саарһан дээрэһээ абаһан тоо, баримтануудаа хооһоор һагшаад, эхин организацинуудтай холбоогоо алданхай гэжэ тобшолмоор.

Түмэр замай техникумэй сэрэгэй бэлэдхэлые хүтэлбэрилэгшэ И. П. Атрохов лекци, хэмжээ ябуулгануудай тоогоор дашуурангүй, тэдэнэй үрэ нүлөөень дээшэлүүлхын түлөө оролдохо хэрэгтэй гэжэ онсо тэмдэглэбэ. Энэ талаар Улаан-Үдын эгээл пролетарска болохо Железнодорожно райондо ажал бодото дээрэ хэгдэнэ гээшэ. Локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно заводууд, прибор бүтээлгын нэгэдэл, локомотивна депо гэхэ мэтэ томо предприятинуудта, һуралсалай эмхи зургаануудта оборонно хүдэлмэриин удха шанарые зүбөөр сэгнэжэ, хэм соонь тэрэниие ябуулхын хойноһоо оролдолго яһала гаргагдана. Жэшээнь, түмэр замай техникумдэ Октябриин 66 жэлэй ойдо зорюулан, мэргэн буудалгаар, турнигта бэеэ таталгаар, добтолгын зуруудгаталалгаар мүрысөөн болоод, эсэстэнь илагшад шан, бэлэгүүдээр урмашуулагдаа. Саг үргэлжэ үнгэргэгдэдэг иимэрхүү хэмжээ ябуулгануудай аша туһань арсашагүй.

Гэхэтэй хамта Железнодорожно районой зарим организацинуудта сэрэгэй-патриотическа хүдэлмэриин хэмжээн хангалтагүй гэжэ нүхэр Атрохов шүүмжэлбэ. Нэгэ юумэ үнгэргэхэдөө, миил саарһан дээрэ тэмдэг табихын тэдыдэ бэшэ, харин урид эмхидхэлэй хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Харин олонхи ушарта 3—4 ветерануудые урижа асарбал, ажалаа хэһэн дээрэ тоолоод, саашаа ондоо юумэ хэхээ болишодог.

Иимэ байдалай ушар шалтагаанинь гэхэдэ, кадрнууд болоно. ДОСААФ-ай зарим организацинуудта түрүүлэгшэнэрые һунгадаггүй, миил «намһаа саашаа» гэһэн бодолтойгоор томилжорхидог. Иимэ хүнүүд юу хэхэб даа? Эгээл эдэнэй гэмээр эхиндэ дурсагдаһан ушар тохёолдоо ха юм.

Эхин организацинууд материально-техническэ баазагүй гээ һаа, алдуу болохогүй гээд нүхэр Атрохов тэмдэглэбэ. ДОСААФ-ай обкомшье энээниень һайн мэдэжэ байгаад, хэмжээ абанагүй.

Сагаалсаяа табанһаа нэгэшье оножо шадаагүй һурагшад тухай дурдаһан ДОСААФ-ай Советскэ райкомой түрүүлэгшэ В. В. Бадмаевай үгэдэ үшөө дахин бусаха баатай болонобди. Дутагдалаа сэхэ хэлэһэниинь болоо. Саашадаа байдалаа заһаруулхые найдуулһаниинь мүн лэ һайшаалтай.

Мүн В. В. Бадмаевай үшөө нэгэ һанамжыень анхармаар. Кадрнууд тухай И. П. Атроховой хэлээшые дэмжэн, ДОСААФ-та урагшаа һанаатай хүнүүд хэрэгтэй гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Зүбыньшье зүб. Теэд өөрөө нүхэр Бадмаевай тиимэ хүнүүдэй нэгэниинь боложо, Советскэ район соохи оборонно хүдэлмэриие һэргээгээ һаань, бүришье һайшаалтай һааб даа.

ДОСААФ урагшаа һанаатай хүбүүд, басагадаар хэзээшье дуталдаагүй юм. Харин тэдэниие саг соонь обёоржо, дэмжэхэ шухала. Энэ хадаа одоол ДОСААФ-ай обкомой хүдэлмэри ха юм.

Тус пленум дээрэшье урагшаа һанаатай хүнүүдэй сортоотой дуун соностоо. Тэдэнэй нэгэниинь эдир технигүүдэй республиканска станциин методист А. Г. Ермолаев болоно. Энэ хүмнай авиамоделистнүүдэй хүдэлмэриие эрхилдэг юм. СССР-эй спортын мастер. Тэрэнэй оролдолгоор манай эдир моделистнүүд бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаададаг болонхой. ДОСААФ-ай зарим райкомууд авиамоделистнүүдые хэрэгсээдэг, туһаламжа үзүүлдэггүй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Байгша хабар ДОСААФ-ай тоосоото-һунгалтын конференци дээрэ манай городто авиамодельнэ лаборатори хэрэгтэй гэжэ нүхэр Ермолаев дурадхаа һэн. Теэд һургуулиин наһанһаа гараһан моделистнүүд мүнөөшье болотор ажалаа хэхэ байрагүй зандаа юм байна. Тиимэһээ А. Г. Ермолаев дурадхалаа пленум дээрэ үшөө дахин дабтаба.

Одоол мүнөө нүхэр Ермолаевай дурадхалые ДОСААФ-ай обком нарин хиналта доро абажа, городой авиамоделистнүүдые өөһэдын байратай болгохо гэжэ һанагдана.

Лесотехническэ техникумэй ДОСААФ-ай эхин организациин түрүүлэгшэ Л. А. Никифоровагай үгэ тон һонирхолтой байба. Намайе түрүүлэгшээр хэншье һунгаагүй, өөрөө өөрыгөө томилоод, энэ даабари дүүргэжэ ябадаг хүм гэжэ тэрэ хэлэбэ. Минии хэзэгүй һаа, хэндэ найдахабши даа. Би һурагшадтаа дуратай хүм. Эдир наһандаа эдэмнай буруушье тэшээ хазайжа болохо. Техникэдэ эдэниие дурлуулха хэрэгтэй. Жэшээнь, мотоциклистнүүдэй кружок эмхидхэхын тула хэды шэнээн гүйдэл хэрэгтэй гээшэб. Талмайтай болохо гэжэ арбан газарһаа тамга ташатай саарһаа, зүбшөөл абахаһаа эхилээд, хэхэ юумэншни захагүй олон. Хуу өөрөө тулажа гарахаш. Хүбүүдшни туһалха даа. Хойноһоош, юрэдөө, уһа гал руушье орохоор бэлэн байдаг. Энэнь урматай юм.

Али үгы һаа, хүгжэмэй электронно түхеэрэлгэнүүдые суглуулхадаа хэрэгтэй детальнуудые хаагуур бэдэрхэ ушар гаранагүйб даа. Эдэ бэрхэшээлнүүдые хүнгэдхэхэ арга бии юм. Манай хотын предприятинуудта нилээд ехэ материал үлөөдэһэндэ гарадаг. Энээниие хэрэглэхэ зүбшөөл абаад, ДОСААФ-ай дэргэдэ моделист, технигүүдые хангаха магазин нээгээ һаа, зохистой байгаа.

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шатань — кадрнууд гэжэ КПСС-эй июниинь (1983 он) Пленум тэмдэглээ. Сэрэгэй-патриотическа хүдэлмэридэшье энэ сэхэ хабаатай. Тиимэһээ ДОСААФ-ай обком тус пленумэй һүүлээр эхин организацинуудай эдэбхитэдые шэлэн табиха хэрэгые гуримшуулха уялгатай.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ,
манай корр.

Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшадай үг залгамжалуулан орхиһон зохёолнууд

КАРЛ МАРКСЫН ҺУРГААЛ БА БОДОТО СОЦИАЛИЗМ

һүүлэй жэлнүүдтэ буржуазна сурталшад марксизмда талархажа байһан тухайгаа мэдүүлдэг болонхой. Тиихэтээ хамта ерээдүйн общество тухай К. Маркс болон Ф. Энгельсын хэлэһэн, ехэнхидээ гол бэшэ удха шанартай зүйлнүүдые бэдэрэн оложо, марксис теориһоо һуга татан абаад, бодото социализмын онсо өөрсэ зүйлнүүдтэ тэдэнээ зүрюулэн табина. Тиин энээндээ үндэһэлэн хэлэхэдээ, К. Маркс ба Энгельс хоёрой хараалан зааһан бэшэ, харин ташха ондоо замаар социалис оронууд хүгжэжэ байна гэжэ соносхоно. Тэрэнэй хажуугаар марксизмын гол революционно тобшололнуудай зүб байһанда һэжэг түрүүлхые оролдоно.

Гэхэтэй хамта марксизмын үндэһэ һуури табигшад ерээдүйн обществын бүхы байгууламжые тон тодорхойгоор элирхэйлхэ гэһэн зорилго нэгэтэшье табяагүй юм. Тэдэнэй габьяань ямар бэ гэхэдэ, түүхын хүгжэлтын үндэһэн шухала хуули ёһонуудые нээгээд, капитализмые социализмаар һолихо гэһэн гол шэглэлыень харуулһан байна.

Ерээдүйн общество өөрынгөө хүгжэлтэдэ түс түс үе шатануудтай байха социальна байгууламжа болохо юм гэжэ К. Маркс болон Ф. Энгельсын зохёолнуудта харуулагдаа. Ниитын коммунис байгуулалтын шухала шэнжэ болон гол ёһонуудай хүгжэн бэежэхэ талаар эдэ шатануud бэе бэеһээ илгаатай. К. Маркс болон Ф. Энгельсын гол зорилгонь хадаа капиталис обществоһоо коммунис обществын үндэһэн шухала илгаае харуулха гэһэн байгаа бшуу. Тиимэһээ хүгжэлтынгөө дээдэ хэмжээндэ хүрэһэн коммунизм тухай тэдэнэр ехэнхидээ хэлэдэг байгаа. Юундэб гэхэдэ, эгээл энэ үедэ шэнэ обществын гол шэнжэнүүд эли тодоор харагдаха ха юм. Харин бодото социализмые шүүмжэлэгшэд тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүдые социалис оронуудай мүнөөнэй байдалтай тааралданагүй гэжэ хэлэдэг. Теэд мүнөөнэй шата хадаа гүйсэд коммунис общество байгуулха үни удаан, хэсүү бэрхэ замай нэгэл шатань болоно бшуу. Тиигэжэ хамаг бүхы юумэндэ тодорхойгоор, түүхын ёһоор хандаха гэһэн гол ёһон хазагайруулагдана. Теэд энээнгүйгөөр социальна үзэгдэлнүүдые зүбөөр сэгнэхын аргагүй.

Социалис обществын гол шэнжэнүүд марксис һургаалай гол ёһо зүйлнүүдтэй таараладаг. Энэ таараладалынь экономическа, социальна, политическэ ба оюун ухаанай, тобшоор хэлэхэдэ, обществын ажабайдалай бүхы талаар үзэгдэнэ.

К. Маркс Ф. Энгельс хоёрой уридшалан мэдэһэнэй ёһоор, энгэй зөөри усадхагдажа, орондонь үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй ниитын зөөри бии болоһон байна. Энэнь социализмын оршон байха, тэрэнэй түшэглэхэ ба саашадаа хүгжэхэ гол нүхэсэлынь болонхой. Зөөриин ниитын шанартай болгогдоһоной ашаар социалис оронууд хурдан түргэнөөр хүгжэжэ шадаа. Гансал һүүлэй үедэ гадаадын ба дотоодын хэдэн шалтагаануудһаа боложо, энэ хүгжэлтэнь нэгэ бага аалиданхай. Гэбэшье тэрэнь тогтууритайгаар урагшаал тэгүүлнэ.

К. Маркс болон Ф. Энгельсын хэлэһэнэй ёһоор, коммунис общество өөрыгөө өөрөө хүтэлбэрилхэ ёһотой. Харин тиин гэһээнь, мүнөө үедэ социалис гүрэн түрэ ба демократи бии байнал гэжэ бодото социализмые шүүмжэлэгшэд хэлэдэг.

Коммунис хубилалтануудай эгээл эсэсэй дүн юун болохоб гэхэдэ, «арадые арадай өөрынь хүтэлбэрилхэ» эрхэ нүхэсэл бии болохо юм. (Маркс К. Энгельс Ф, Зохёолнууд, т. 17, нюур 350). Социально-политическэ ажабайдалые хүтэлбэрилжэ байха, гүрэндэл адли бэеэ дааһан орган коммунис обществодо үлүү болохо гэжэ тэдэнэр зааһан байгаа. Гэхэтэй хамта социалис революциин боломсоор лэ иимэ юумэн болохо гэжэ тэдэнэр тоолодоггүй байгаа. Тад һөөргэ. Өөрыгөө өөрөө хүтэлбэрилхэ гэһэн коммунис ёһондо абаашаха зам хэсүү бэрхэ, ута удаан байха гэжэ тэдэнэр нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн бэлэй. Тэрэнэй бэелхын тулада ниитын харилсаануудые хубилгаха талааршье, мүн үнэхөөрөө демократическа ажабайдалай, арадай засагай дадалтай болоһон шэнэ обществын гэшүүдые хүмүүжүүлхэ талааршье айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй болохо юм. Энэ хүдэлмэридэ ехэ үүргэ социалис гүрэндэ олгогдоно. Тус гүрэн капитализмын үеынхидэл адли обществые дээрэһээнь зонхилдог орган байһанаа, обществодо бүримүһэн мэдэлтэй орган болоно. Социалис демократи хүгжөөхэ талаар ехэ ажал ябуулга гүрэнэй эрхилһэнэй ашаар лэ бэеэ даанхай социально-политическэ институт байһан гүрэнэй һүнэн ошохо эрхэ нүхэсэлнүүд байгуулагдана. К. Маркс болон Ф. Энгельс энээн тухай хэлэһэн байха юм.

Гүрэн түрэ ба демократи хоёрой хоорондо ямар тэнсүүри таараладал байха ёһотойб гэһэн марксис заабариие социалис гүрэнүүд хүтэлбэри болгодог. Жэшээнь, нютаг нютагуудташье, мүн бүгэдэ национальна хэмжээгээршье ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ арад слониитые тон үргэнөөр хабаадуулха гээшэ Совет гүрэнэй гол зорилгонуудай нэгэн болонхой. Хүтэлбэридэ ажалшадые хабаадуулха гол арга зам хадаа хуули гаргаха, гүйсэдхэхэ ба хинаха үүргэнүүдые нэгэдхэдэг Арадай депутадуудай Соведүүд гэһэн засагай органуудай ажал ябуулга болоно. Манай ниитын ажабайдалай бүхы талануд тэдэнэй анхаралда байдаг. Соведүүдэй бүгэдэ арадай шэнжэнь тэдэнэй бүридэл дээрэ элеэр харагдана. Арад зон түбхын түрүүндэ арадай депутадууд гэһэн өөрынгөө түлөөлэгшэдээр дамжуулан, засаг түрэеэ гүйсэдхэнэ. Тэдэниие һунгалгада ороной наһаяа хүсэһэн бүхы зон хабаададаг. Мүнөө 51,4 мянган бүхы шатын Соведүүдтэ 2,3 миллион депутат һунгагданхай. Тэдэнэй 57,2 процентнь—партийн бэшэ зон, 44,3 процентнь—хүдэлмэришэд, 24,9 процентнь — колхознигууд, 30,8 процентнь ажалшадай бусад бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд болоно. Бүхы депутадуудай 50,1 процентнь эхэнэрнүүд, 33,9 процентнь 30 наһа гүйсөөгүй залуушуул юм. Манай ороной зуун гаран үндэһэ яһатан ба арадуудай эрхэтэд Соведүүдэй бүридэлдэ ородог. Энэнь ороноймнай олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэгыень гүйсэд харуулна.

Соведүүдэй ажал ябуулгань бүгэдэ арадай хиналта доро тон элитээр бэелүүлэгдэдэг. Хиналта яагаад бэелүүлэгдэнэб гэхэдэ, Соведүүд хүн зоной үмэнэ хирэ-хирэ болоод лэ уялгата тоосожо байдаг. Даажа абаһан уялгануудаа дүүргэжэ шадаагүй депутадуудые һунгагшад дуудан бусаажа, депутадһаань болюулха эрхэтэй. Жэшээнь, 1971—1981 онуудай туршада элдэб шатын Соведүүдһээ, тэрэ тоодо Верховно Соведһээ 4050 депутат гэдэргээ дуудагдаһан байна. Мүн Соведүүдэй хүдэлмэридэ һайн дураараа хабаадалсадаг эдэбхитэдээр дамжуулан, арад зон Соведүүдтэ сэхэ нүлөөгөө үзүүлдэг. Мүнөө 2,6 миллион хүн тиимэ эдэбхитэдэй тоодо ороно. Тиин энэ тоо саашадаа улам олошорхо хараатай.

Гүрэнэй хэрэгүүдтэ совет эрхэтэдэй хабаадаха үшөө нэгэ шухала арга замынь хадаа үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ, мүн ажалшадай байдалда хабаатай элдэб социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ажалша коллективүүдэй бэелүүлдэг ажал ябуулга юм. 110 миллион хүнэй зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр СССР-эй Верховно Соведэй һаяхан батлан абаһан, ажалшадай коллективүүд тухай Хуули тэдэнэй үүргэнүүдые улам үргэдхөө. Энээнһээ хойшо тэдэ коллективүүд предприяти болон эмхинүүдэй экономическа ба социальна ажабайдалай асуудалнуудые шиидхэхэ талаар дурадхалнуудые оруулхаһаа гадна, олон асуудалаар өөһэдөө шиидхэбэри абаха эрхэтэй. Захиргаан тэрэниинь заатагүй дүүргэхэ уялгатай.

Мүн ниитын ажабайдалые хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые хабаадуулха бусадшье арга замууд бии юм. Эдэнь элдэб профессиональна, эхэнэрэй, залуушуулай ба ниитын бусад эмхинүүдэй ажал ябуулгатай холбоотой.

Мүнөөнэй социалис обществын экономическашье, социально-политическэшье, оюун ухаанайшье ажабайдалда ерээдүйн коммунис общество тушаа К. Маркс Ф. Энгельс хоёрой хэлэһэн үгэнүүдтэй таараладаагүй зүйлнүүдые заримдаа оложо болохо байһаниинь ойлгосотой. Гэбэшье марксис һургаал ба бодото социализмын хоорондо үндэһэн шухала алгасалай бии байһан ушарһаа тэдэ таараладанагүй бэшэ. Энээнэй бодото шалтагаан юун бэ гэхэдэ, бүхы гол шэнжэнүүдэйнь эгээл дүүрэнээр үзэгдэмөөр дээдэ шатануудта социализм үшөөл хүрөөдүй бшуу.

Василий КУЗНЕЦОВ,
философиин эрдэмэй кандидат.
(АПН).

Анна Васильевна Горбова (зураг дээрэ) — Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ. Тэрэ гушан жэлэй туршада таһалгаряагүйгөөр Кабанскын районой Тресково тосхоной магазинда хүдэлнэ. Тэрэнэй даадаг 4-дэхи магазинай коллектив һара бүри түсэбөө үлүүгээр дүүргэдэг юм. Теэд энэ магазинай ажал хүдэлмэри гансал түсэбэй дүүргэлтээр, харуулагдаһан дүнгүүдээр хизаарлагданагүй. Худалдаан абагшадые зохидоор хангаха, тэдэнэрэй эрилтые хангаха зорилготойгоор эмхидхэлэй болон ойлгууламжын ехэ ажал ябуулдаг байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТОМСКЫН ТЕАТРНУУДАЙ ХАРАЛГА

ТОМСК. «Сибириие ба Алас-Дурна зүгые баатарлигаар ашаглан хэрэглэлгэ» гэһэн бүхэроссиин театральна фестиваль Обь шадарай нефтээр баян газар дайда дээрэ эхилээ. Областиин драмын театр С. Залыгинай «Хужартай гол» гэһэн зүжэгөөр тэрэниие нээбэ. Томско губерниин байһан газар дээрэ Совет засагай тогтоогдоһон тухай зүжэг дотор харуулагдана. Мартагдашагүй үйлэ хэрэгүүдтэ хабаадагшад—граждан дайнай ветерануд. 20-ёод онуудай комсомолшууд харагшадай дунда байлсаа.

Театрай коллектив баримтануудта үндэһэлһэн зүжэг бэлдэхэдээ, бэдэрэлгын, шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэһэн байгаа. Жэшээлбэл, «Хужартай гол» гэжэ зүжэгэй гол геройн эхин образ болоһон партизануудай суута комбриг Ефим Мамонтовай хүбүүние Барнаулай артистнууд бэдэржэ олоо. Тэрэ зүжэг табихадань туһалһан байна.

Нютагай авторнууд Р. Кощурникова ба С. Федотовой «Кандидадууд», Г. Марковай болон Э. Шимэй «Уряал» гэһэн зүжэгүүдые Томскын эрдэмтэд болон хүдэлмэришэд зүбшэн хэлсээ.

«Сибириин дайдые үндэр соёл болбосоролтой хизаар болгоёбди» гэһэн хүдэлөөн хадаа Обь шадарай районуудые шефтээ абаһан эндэхи мэргэжэлтэ дүрбэн театрай шухала хэрэг болонхой. (ТАСС).

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЭРИЛТЭ

НЬЮ-ЙОРК. Аралай хойто хубида «бэеэ дааһан байдалтай гүрэн» гэдэгые байгуулха тухай Кипрэй түүрэг общинын хүтэлбэриин шиидхэбэриие болюулха гэһэн эрилтэ ООН-ой Аюулгүйн Совет табиба. Кипрэй түүрэг общинын хүтэлбэрилэгшэдэй мэдүүлгэ юридическэ хүсэгүй байна, харин тэдэнэй үгэсөөтэ ябуулга бодото бэшэ байһан дээрэһээ арал дээрэхи байдалые улам муудхаана гээд олонхиин дуугаар баталагдан абтаһан тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Кипрэй Республикаһаа бэшэ Кипрэй ямаршье гүрэниие мэдэрхэгүйень Аюулгүйн Совет уласхоорондын эмхиие уряалба.

Аюулгүйн Соведэй заседани дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Кипрые таһалан хубаарилха талаар шэглүүлэгдэһэн алхам Кипрэй асуудалые политическэ аргаар гуримшуулгын хараа түсэбүүдые буруу һүргэнэ, арал дээрэхи ба Дундада далайн бүхы зүүн хубидахи байдалые улам орёо түгшүүрилтэй болгоно.

Тогтоол диилэнхи олонхиин дуугаар баталагдан абтаа.

ПРОФСОЮЗАЙ СЪЕЗД ДҮҮРЭБЭ

ХАНОЙ. Вьетнамай профсоюзуудай федерациин V съезд хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

Съезд дээрэ СРВ-гэй профсоюзай хүдэлөөндэ сэгнэлтэ үгтэһэн, арадай ажахые хүгжөөхэ, ороной өөрыгөө хамгаалгые бэхижүүлхэ, хүн зоной һуудал байдалые улам һайжаруулха тухай парти, правительствын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар профсоюзуудай хараа шэглэлнүүд, зорилгонууд тодорхойлогдоһон байгаа.

Олониитын дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, экономико болон обществоёо хүтэлбэрилгэдэ, олониитые хүмүүжүүлгэдэ ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха, социалис байгуулалтын зорилгонуудые бэелүүлгэдэ тэдэниие элсүүлхэ, эб найрамдалай түлөө, дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ Вьетнамай ажалшадые хабаадуулха гээшэ ороной профсоюзуудай гол зорилго болоно.

Съездын делегадуудай баталан абаһан мэдүүлгэ дотор Ю. В. Андроповой шухала мэдүүлгэнүүдые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлбэ.

ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

БУДАПЕШТ. Уласхоорондын шахардуу байдалые саашадань һүжэрөөхэгүйн тула Венгри ба Австри хүсэлээ оролдолгонуудаа элсүүлнэ, гэжэ Австриин Республикын федеральна канцлер Ф. Зиновацай албанай хэрэгээр ВНР ерэжэ, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Лазартай хөөрэлдэһэн дүнгүүд тухай хамтын коммюнике дотор онсолон заагдана.

Австриин федеральна канцлер ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадартай уулзаһан байгаа. Уласхоорондын байдалай шахардуу шанга байһан мүнөө үедэ элдэб ниитын байгуулалтатай оронуудай хоорондо хөөрэлдөөнүүдые хэхэ гээшэ онсо удха шанартай гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр тала нэгэн һаналтайгаар тэмдэглэбэ.

Буу зэбсэг, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые урдилдэн байжа бүтээлгэ, нөөсэлэлгэ Европо түбидэ ехэ аюул тохёолдуулна гээд коммюнике дотор тэмдэглэгдээ. Буу зэбсэг урдилдэн бүтээлгые болюулха, гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые болон харилсаа холбооё бэхижүүлхэ, бүхы талануудай адли тэгшэ эрхын ба аюулгүй байдалай үндэһөөр буу зэбсэг хуряаха хэмжээнүүдые хараалһан хэлсээнүүдые түйлаха талаар шэглүүлэгдэһэн али бүхы хүсэлэл оролдолгонууд болон дурадхалнуудые дэмжэхэ хүсэлтэй байһан тухайгаа хоёр тала элирхэйлээ.

ВСМ-эй УРЯА

АФИНА. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Президиумэй бюрогой сесси эндэ боложо дүүрэбэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европын гүрэнүүдэй газар дээрэ тараан тодхолгоһоо арсаха уряатай телеграммануудые нэгэн һаналтайгаар һайшаан абаад, США-гай президентдэ, Великобританиин, ФРГ-гэй, Италиин, Бельгиин ба Нидерландын гүрэнүүдэй болон правительствануудай толгойлогшонорто эльгээһэн байна. «Бүхы европынхидой ба хүн түрэлтэнэй хуби заяанда тохёолдожо байһан уршаг түбэгтэ үе сагта, американ шэнэ ракетэнүүдэй Баруун Европын хэдэн ороной газар дээрэ тараан тодхогдотор хэдэхэн үдэрэй үлэжэ байхада, — гэжэ телеграммануд дотор хэлэгдэнэ, — танай арадуудта, Европын бүхы арадуудта үзэгдөө дуулдаагүй ехэ аюул хойшолонгуудтай үйлэ хэрэгые үүдхэжэ байнат».

Женевэдэхи совет-американ хөөрэлдөөнүүдые буруу һүргэхэ аюултай алхамһаа арсаха уряатайгаар тэдэнэртэ хандахадаа, сессидэ хабаадагшад Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хорооxын тула бодото хэрэгээрээ һайн һайхан алхам хэхэ эрилтэ табиба.

КОСТА-РИКЫН АРАДАЙ МАНЛАЙ ПАРТИИН СЪЕЗД

САН-ХОСЕ. Коста-Рикын Арадай манлай партиин XIV онсо съезд эндэ болобо. Партиин уставай ёһоор 120 делегат тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

ПНА-гай ЦК-гай Политкомиссиин мэдээсэл соо тэмдэглэһэнэй ёһоор, съезд орон доторхи, мүн тэрэшэлэн Түбэй Америкэдэхи ба Карибска далайн оршондохи байдалые зүбшэн хэлсэбэ.

Партийна дээдэ хуралдаанай һайшааһан резолюци дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, гүрэнэй экономико эрид һүжэрэнхэй, арад зонойнь байдал ехээр мууданхай. Коста-Рикэдэ байдаг США-гай элшэн сайдай соносхоһоной ёһоор, американ сэрэгүүдэй тус орондо эльгээгдэхэеэ байһан ушарһаа эб эмхитэй ябуулга эрхилхые, оронойнгоо национальна бэеэ даанхай байдал хамгаалхые ороной арадай, демократическа болон патриотическа бүхы хүсэнүүдые съезд уряалба. Эб эмхитэй, ниитэ нэгэн байхадаал арад зоной байдалые хүнгэдхэжэ болохо гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Түбэй Америкэдэхи ба Карибска далайн оршондохи байдалда хабаатай резолюци дотор Рейганэй правительствын булимтаран эзэмдэлгын ябуулгануудай улам һүжэржэ байһан тушаа һанаагаа зобожо байһаниинь элирхэйлэгдэнэ.

ЗОХЁОХЫ АЖАЛАЙНЬ ХАРАЛГА

ҺАЯЫН нэгэ үдэр Ц. Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн байшанда улад зон олоороо сугларба. Ушарынь хадаа эндэ манай республикын мэдээжэ уран зураашадай нэгэн Иннокентий Григорьевич Налабардинай түрэһөөр табин жэлэй, мүн зохёохы ажалайнь хорин табан жэлэй ойдо зорюулагдажа, тэрэнэй зуу гаран бүтээлнүүдые дэлгэһэн выставкэ нээгдэхэ байба.

Улаан-Үдэ хотодо түрэһэн Иннокентий Налабардин бүри һургуулида һуража ябаха үеһөө эхилжэ түрэл хотынгоо пионернүүдэй байшангай уран зурагай студида таһалгаряагүй ябадаг, түрүүшынгээ багша Иннокентий Павлович Голубевой һургаал, заабаринуудые һонирхон анхардаг байгаа. Һургуулияа дүүргээд, Номгон далайн Уһан Сэрэгэй флодто алба хэһэнэйнгээ удаа Иннокентий зураашан болохо анханайнгаа эрмэлзэлые бэелүүлжэ, Эрхүүгэй уран зурагай училищиие амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Тэрэ үедэ Иннокентий Налабардин «һургуули шадарай туулайнуудай байра», «Үглөөгүүр» гэһэн түрүүшынгээ бүтээлнүүдые гүйсэдхэһэн юм.

Удаань Буряадай номой хэблэлдэ олон жэлдэ ажаллахадаа уран һайханай, һуралсалай болон политическэ олон тоото номуудай удхые тодолон харуулжа, гадар, дотор талыень һайханаар шэмэглэһэн байха.

Номой хэблэлэй уран зураашаар ажаллажа байхадаа шадабари мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхэ зорилготойгоор Иннокентий Григорьевич Москвагай полиграфиин институдай уран шэмэглэлэй факультет заочноор дүүргээ һэн.

1964 ондо СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүнээр абтаһан И. Г. Налабардинай хэдэн бүтээл-зурагууд Буряадай литература болон искусствын декадын выставкэдэ табигдажа, Москва хотын эрилтэ ехэтэй харагшадай анхарал татаһан байха.

ВЫСТАВКЭ нээлгын баяр ёһолол дээрэ эгээл түрүүлэн үгэ абаһан республикын Уран зураашадай холбооной партийна организациин секретарь, Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша А. П. Хомяков иигэжэ хэлэбэ:

— Иннокентий Григорьевич Налабардин хадаа Буряад ороной уран зурагай искусствын хүгжэлтэдэ яһала ехэ туһа нэмэри үзүүлээ, республикынгаа ажабайдал харуулһан тэрэнэй бүтээлнүүд — зохёохы замайнь гол һуури эзэлнэ. Энэ мүнөө нээгдэхээ байһан тэрэнэй хубиин зохёохы ажалай харалга — авторта ехэ удха шанартай, мүн харюусалгатайшье һайндэр болохо байна, — гэжэ тэмдэглэбэ.

Мүн эндэ үгэнүүдые хэлэһэн республикын соёлой министрэй орлогшо нүхэр Н. Г. Шахов, Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Т. А. Рудь, РСФСР-эй арадай уран зурааша А. Н. Сахаровская, республикын хүдөө ажахын министерствын түлөөлэгшэ В. Л. Барлуков, Буряадай уран һайханай үйлэдбэриин мастерскийнуудай директор И. П. Сустин гэгшэд уран зураашые халуунаар амаршалһан байна.

Удаань выставкэ нээгдэһэндэ тоологдожо, олон тоото харагшад музейн уужам зал руу уригдаба.

УРАН ЗУРААША И. Г. Налабардин үе-үе болоод лэ республикынгаа хүдөө нютагуудаар творческо командировкодо гарадаг заншалтай. Тиимэһээ элдэб он жэлнүүдтэ олон нютагуудаар ябаһанайнь гэршэ — нютаг нютагуудай байгаали, тэндэхи ажалша зониие магтан түүрэһэн зурагууд эндэ олоор табигданхай. Жэшээлхэдэ, «Хурамша», «Үдэрэй тэг», «Фермын дэргэдэ», «Хонишод», «Зэдын хаданууд», «Зэдэ гол. Үдэшэлэн», «Баргажанай харгы», «Сэнхир Байгал» болон хэдэ хэдэн портредүүд харагшадай анхарал абаһаар татана. Байгал-Амарай түмэр замай барилга тухай уран зураашын бүтээлнүүд олон.

Гадна И. Г. Налабардин Буряад ороной революционно болон дайшалхы түүхэдэ зорюулжа олон зурагуудые бүтээһэн байна. Тэдэнэй дундаһаа «Ангарын военком», «Каландаришвили» болон Дайшалхы Алдар Солын гурбан орденто Н. Ф. Суворовой портрет, мүн бусадшье бүтээлнүүдэйнь дэргэдэ харагшад удаан тогтоно.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

«СЭСЭГ» УРИНА

Байгша ондо М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекэдэ эхэнэрнүүдэй «Сэсэг» гэжэ клуб байгуулагданхай.

Урдань хэдэн жэлэй туршада эхэнэрнүүдэй уласхоорондын һайндэр — Мартын 8-да зорюулан, «Эхэнэрнүүд — таанадта» гэһэн аман үгын журнал библиотекэдэ болодог һэн. Энэ журналые уншагша эхэнэрнүүд ехэтэ һайшаадаг, үнгэргэхыень хүлеэжэ ядадаг һэн.

Тиимэһээ библиотекын хүдэлмэрилэгшэд эхэнэрнүүдэй саг үргэлжын клуб байгуулха гэжэ шиидэһэн юм. Эхэнэрнүүд тэндэ сугларжа, һонирхоһон асуудалнуудаа зүбшэн хэлсэхэ, городой мэдээжэ эхэнэрнүүдтэй уулзаха, модельер, косметолог, парикмахернуудай зүбшэл заабари абаха аргатай болохо һэн. Мүн эхэнэрнүүдые номдо дуратай болгохо ябадал — клубай гол зорилго болоно. Юрэдөө, библиотекымнай миллион үлүүтэй хэһэг ном соогһоо моодо, кулинари, сэсэг ургуулга, үхибүү абалгаһаа эхилээд, научна хүдэлмэри, һуралсал, мэргэжэлээ дээшэлүүлгэдэ хэрэгтэй ямаршье ном олдохо гээшэ. Тиимэһээ клубай заседанинуудта ном дэлгэрүүлхэ удхатай шэнжэлэл, выставкэнүүд эмхидхэгдэдэг байна.

«Сэсэг» клубай түрүүшын заседани библиотекын ниилээд уужам, гоёор шэмэглэгдэһэн лекционно зал соо үнгэрөө. Элдэб наһанай, ондо ондоо мэргэжэлтэй эхэнэрнүүд суглараа һэн. Олонхинь — залуушуул.

СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай түүхэ, этнографиин таһагай хүдэлмэрилэгшэ түүхын эрдэмэй кандидат К. Д. Басаева шэнжэлжэ байгаа темэтээ, совет буряад айл бүлын түүхэ болон хүгжэлтэтэй сугларагшадые танилсуулба.

Буряадай бэлигтэ поэт Галина Раднаева онсо өөрсэ шүлэгүүдээ уншаа. Оперооһоо аринуудые, ород романснуудые дуулаһан Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрай солист С. Павленкые сугларагшад удаан табижа үгөөгүй. Эхэнэрнүүдэй шэнэ хубсаһа үмдөөд харуулхадань, залда һуугшадай бүришье һонирхоһониинь ойлгосотой ааб даа. Модельер Л. Дагданова шэнэ моделнүүд тухай хөөрэжэ үгөө. Тиихэдэ библиотекэ соо номой хэдэн выставкэ эмхидхэгдээ.

Саашанхи заседанинуудай тематикые тодорхойлхын, һониин ямар хүнүүдтэй уулзаха дуратай байһыень элирүүлхын тула клубта хабаадагшадай дунда анкетэ тараагдаба.

Иимэ темэнүүд тэдэниие һонирхуулһан байба:

— Мүнөө үеын эхэнэр ямар байха ёһотойб?

— Эхэнэр болон бүлэ, хүүгэдые хүмүүжүүлгэ.

— Эхэнэрэй элүүр энхэ.

— Эдеэ шанаха тухай зүбшэлнүүд, косметологой зүбшэлнүүд гэхэ мэтэ.

Клубай түрүүшын заседани хабаадагшадта яһала һайшаагдаа. Анкетэдэ иимэ харюунууд үгтөө:

«Галина Раднаевагай шүлэгүүд, оперын дуушан С. Павленкэтэй уулзалга ехэ һониин байгаа. Иимэ уулзалганууд хабаадагшадта угаа туһатай гэжэ тоолоноб».

«Һониин, туһатай олон юумэ өөртөө абааб. Поэдүүдэй зохёолнуудтай саашалаа бүри гүнзэгыгөөр танилсаха дуран хүрөө. Бүхы программань һайн».

«Һонирхол түгэс наһамнай» гэһэн темэтэй заседани клубтамнай мүнөө болохоёо байна. Дээдэ һургуулиин багша И. Д. Шепелева гоёор нэхэлгэ тухай зүбшэл үгэхэ. Гараар оёгдодог «Макраме» гэжэ гоёолтонуудые яагаад бүтээхэ тухай хэшээл болохо, гэр соогоо сэсэг ургуулха тухай зүбшэл дуулахада болоно. Хүгжэмэй хуудаһанда оперо болон баледэй театрай солистнуудтай уулзалга дахин болохо. «Һонирхол түгэс наһамнай» гэһэн номой выставкэдэ нэхэлгээр, оёдолоор, сэсэг ургуулгаар номууд табигдаха.

Эхэнэрнүүдэй «Сэсэг» гэжэ клубай ээлжээтэ заседани ноябриин 26-да 15 часта М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэ соо болохо. Хүндэтэ эхэнэрнүүд, ерэхыетнай уринабди.

Л. СУЛЬЖЕНКО,
М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын хангалгын таһагые даагша.

БУЛТАНАЙ ХАБААДАХА ХЭРЭГ

Байгаалиие хамгаалгын бүхэроссин бүлгэмэй Түбэй совет 1982—1984 онуудта эхин эмхинүүдэйнгээ хүдэлмэриин конкурс-харалга үнгэргэжэ байна. «Ажалай Улаан Тугай орденто байгаалиие хамгаалгын бүлгэмэй 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха» гэһэн уряатайгаар үнгэргэгдэжэ байһан энэ харалга олон зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ юм. Оршон дайдые аршалан хамгаалха, байгаалиин баялигые гамтайгаар ашаглаха талаар эмхидхэхы, ойлгууламжын, идхан нэбтэрүүлгын хүдэлмэриие саашадань улам дээшэлүүлгэ—харалгын гол зорилго болоно.

Ушар иимэһээ районно соведэй президиум район дотороо иимэл конкурс соносхоо һэн. Энэ конкурсые үнгэргэхэ, дүнгүүдыень согсолхо арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ж. Жамбалов түрүүтэй тусхай комисси байгуулагданхай. Президиумэй зүблөөн дээрэ баталагдан абтаһан харалгын дүримүүд районой колхоз, совхозуудай болон эмхи зургаануудай гол ажалдань тааралдуулагдаһан байха.

Байгша ондо Мухар-Шэбэрэй болон Зэдын районуудай гаргаһан эдэбхи үүсхэлые районоймнай байгаали хамгаалгын бүлгэмүүд дэмжэжэ, һуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ хабаадалсажа, олохон хэмжээ ябуулгануудые үнгэргөө.

Байгаалиие хамгаалха эхин олонхи бүлгэмүүд бүхэроссин харалгын дүримүүдые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Энэ талаар «Татарский ключ» гэжэ уурхайн управлениин эхин бүлгэм (түрүүлэгшэнь В. П. Кашин), Ключевскойн сельскэ Соведэй гүйсэдком (түрүүлэгшэнь Л. М. Шилова) байгша ондо горитойхон хэмжээ ябуулгануудые эмхидхээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын, һуудал байдалаа һайнаар түхеэрхын тула «жэшээтэ үйлсэ», «жэшээтэ байрын гэр» гэһэн конкурснуудые соносхожо, хүн зоной дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлээ. Байгша ондо 1500 набшаһата модо һөөгүүд һуулгагдаа, үйлсэнүүдые шэмэглэһэн сэсэгүүд таригдаа. Нёдондо 150 хүн зон байгаалиие хамгаалха бүлгэмэй гэшүүн болоһон байгаа һаа, байгша ондо 200 хүн абтаа. Тиигэжэ уурхайн управлениин хүдэлмэришэд бултадаа шахуу байгаалиие хамгаалгын хүдэлмэридэ хабаатай болоо.

Гэр байрын, хотоной комитедүүд, санитарна постнууд үйлсэнүүдые, гэр байрануудай хажуудахи талмай гэхэ мэтые ариг сэбэр байлгаха хэрэгтэ ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Энэ хүдэлмэриин дүнгүүд жэл бүри согсологдожо «жэшээтэ үйлсэ», «жэшээтэ байрын гэр», «жэшээтэ подъезд», «жэшээтэ цех» гэһэн нэрэ зэргэнүүд олгогдодог. Шалгарһан үйлсэдэ, байрын гэртэ, «жэшээтэ» гэжэ бэшэглэнхэй хабтагай үлгэгдэдэг. Саадайнгаа байшангые, газаахи сэсэрлигые эрхимээр байлгаһанайнгаа түлөө хүүгэдэй саад (даагшань Н. И. Вайнер) «жэшээтэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Татарский ключ» уурхайн управлениин эхин бүлгэм район дотороо гурбадахи һуури эзэлнэ. Мүн лэ республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр эрхимүүдэй тоодо ороһон байна. Сабшалан, пэлинуудые уһалха сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ район дотороо түрүүлэн ашаглалгада оруулһан габьяатай.

Байгаалиие аршалан хамгаалха хэрэгэй удха шанар, гол зорилгонуудые хүн зоной, хүүгэдэй дунда идхан нэбтэрүүлхэ, ойлгуулламжын болон һэргылэмжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ Үнэгэтэйн дунда һургуулиин коллектив бага бэшэ хубитаяа оруулна. Энэ һургуулиин эхин бүлгэмэй «байгаалиин һүхэд» нёдондо гурбадахи шатын дипломоор, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа һэн.

Үхибүүдые түрэл хизаар дайдадаа, байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэмжээ ябуулганууд эмхитэйгээр үнгэргэгдэнэ. «Ногоон» ба «сэнхир» патрульнууд тус дунда һургуулида эмхидхэгдэнхэй.

Үнэгэтэйн дунда һургуулиин багшанарай коллектив һурагшадые ажалда дүршүүлэн хүмүүжүүлгэдэ, оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулалсаха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулаа.

Байгша ондо һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд 40 мянган түхэригэй ажал хээ. Һурагшад звенонууд боложо хубаараад, далан гектар газарта овощ таряа, 430 гектар поли уһалаа, совхозой 27 теплицын хорин зургаандань хүдэлөө, 500 центнер үгэрсэ гүрэндэ тушаагаа, дүрбэн мянган хониной ноһо хайшалаа...

Иимэ жэшээнүүд район доторнай олон байна. Дээрэ хэлэгдэһэн баримтануудые хаража үзэхэдэ, байгаали хамгаалгын эхин бүлгэмүүд харалгын дүримүүдые урагшатайгаар бэелүүлжэ байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Гэбэшье бүхы юумэн жэгдэ, урагшатай ябанагүй, дутуу дутагдалнууд олоор ушарна. Хэды тиимэшье һаань арга боломжонуудаа элсүүлэн, мүнхэ сэсэн байгаалияа хамгаалха, һуурин тосхонуудаа ариг сэбэр байлгаха, болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэреэ улам эршэмтэйгээр ябуулаял гэжэ уряалнабди. Энэ хадаа бултанаймнай хабаадаха хэрэг гээшэ болохо бшуу.

И. СИРОТИН,
Загарайн районой байгаали хамгаалгын бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо.

Спорт

РИНГ ДЭЭРЭ

СССР-эй Спорткомитет манай нютагай хүбүүд Василий Туманов Анатолий Асадулин хоёрто боксоор «СССР-эй спортын мастер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

Буряадай багшанарай институдай студент В. Туманов «Буревестник» бүлгэмые түлөөлдэг юм. «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө энэ жэлдэ Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадахадаа, 71 килограммай шэгнүүртэн сооһоо илажа, иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

В. Туманов Буряадай АССР-эй чемпион болоно. Уласхоорондын классай спортын мастер, педагогикын эрдэмэй кандидат В. А. Стрельников тэрэниие һурган һоридог.

Анатолий Асадулин «Урожай» бүлгэмэй Буряадай областной соведые түлөөлдэг.

СССР-эй оло дахин чемпион Николай Королёвой дурасхаалда зорюулагдажа, байгша ондо Брянскда үнгэргэгдэһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадахадаа, тэрэ эгээл хүнгэн хоёрдохи шэгнүүртэ илалта түйлаа һэн.

А. Асадулин хадаа Буряадай АССР-эй, «Урожай» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпион юм. Спортын шэнэ мастерые Буряадай хүдөө ажахын институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша, тренер В. В. Павлов һурган бэлдэһэн байна.

* * *

Суута совет полководец, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, армиин генерал А. П. Белобородовой шанда хүртэхын түлөө боксоор эдиршүүлэй дунда бүхэроссин мүрысөөн Эрхүүдэ болобо. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй олон хото городуудай 200 шахуу эдир боксер энээндэ хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлээ.

Республикын хүүгэдэй спортын һургуулиин һурагшад яһала ехэ амжалта түйлаһан байна. Тусхайлбал, Б. Цырендоржиев — нэгэдэхи, харин В. Манжигеев хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Социалис ажалай Герой Наймушинай дурасхаалда зорюулагдаһан боксоор бүхэроссин мүрысөөн һаяхан Братскда үнгэргэгдэжэ, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй 150 гаран арһан бээлэйн шадабаритад хабаадаба. Оронойманй зүүн хубида спортын энэ зүйлэй ямараар хүгжөөгдэжэ байһые, эдир боксернуудай хэр урган гаража байһые энэ мүрысөөн элирхэйлэн харуулаа.

Улаан-Үдын 13-дахи ГПТУ-гай һурагша Евгений Гатилов эдэбхитэй һайнаар тулалдажа, хүнгэншэг шэгнүүртэ хоёрдохи һуурида гараба.

М. БОРИСОВ.

ШЭНЭ МАСТЕРНУУД

СССР-эй Спорткомитедэй шиидхэбэреэр манай республикын түлөөлэгшэд Валентин Николаев болон Виктор Сальниковта боксоор «СССР-эй спортын мастер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Тэдэнэр «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө манай республикын ниислэл хотодо энэ жэлдэ үнгэргэгдэһэн заншалта мүрысөөндэ өөһэд өөһэдынтөө шэгнүүрнүүдтэ илажа, СССР-эй спортын мастерай нормативуудые дүүргээ һэн.

РДЮСШ-гай тренер Валентин Николаев хадаа Буряадай АССР-эй, «Спартак» бүлгэмэй Россиин соведэй чемпион болоно. «Спартак» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө энэ жэлдэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ тэрэ мүнгэн медаляар шагнагдаһан байгаа.

Спортын шэнэ мастерые тренернүүд Валерий Кондаков, Евдским Никифоров һурган һоридог.

Виктор Сальников Зүүн Сибириин технологическа институдта һурадаг. В. Сальников Буряадай АССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хэдэн удаа хүртэһэн байгаа. «Труд» бүлгэмэй Россиин соведэй түгэсхэлэй мүрысөөндэ шангай һууринуудые эзэлһэн намтартай.

Тренернүүд Анатолий Куренков, РСФСР-эй хоёр дахин чемпион, спортын мастер Павел Федотов тэрэниие һурган хүмүүжүүлдэг юм.

Б. ВАСИЛЬЕВ.

ЭДИР БАРИЛДААШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Һурагшадай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Труд» гэжэ спортын байшан соо үнгэргэгдэбэ.

Байгша ондо яһала олон эдир барилдаашад мүрысөөндэ хабаадаа.

45 килограммай шэгнүүртэ Яруунын районой Эгэтын Алагай дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Амгалан Жамбалов нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Бусад шэгнүүртэ Б. Батуев (Зэдэ), В. Монсонов, А. Шарапов (хоюулаа Ивалга), С. Будаев (Түнхэн), Ж. Бабуев (Мухар-Шэбэр), З. Будаев (Улаан-Үдын район), В. Загородных (Зэдэ), А. Захрятин, Б. Хамаганов (хоюулаа Улаан-Үдэ) гэгшэд шалгараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. 45 килограммай шэгнүүртэ илаһан А. Жамбалов (дундань). 2. Мүрысөөнэй үедэ.

М. СУТУРИНАЙ, фототекст.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Шелковая кисточка» — мультфильм. 10.25 — «Крутой поворот» — телевизионно уран һайханай фильм. 11.40 — Телевизионно баримтата фильмүүд. 12.35 — СССР-эй Соёлой министерствын Гүрэнэй симфоническа оркестрэй концерт. 13.35 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Ороной телестудинуудай баримтата фильмүүд. 16.40 — Закарпадай арадай хоорой концерт. 17.25 — «Хуули мэдэхэ гүш?».

Улаан-Үдэ. 18.05 — «Байгал». 18.35 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

Москва. 18.45 — «Мүнөөнэй дэлхэй ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн».

Улаан-Үдэ. 19.15 — «Хүдэлмэришэнэй коллектив».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Коллектив юу хэжэ шадахаб?». «Москва юугээр баригданаб» — нэгэдэхи дамжуулга. 20.30 — РСФСР-эй габьяата артистнууд Н. Большакова, В. Гуляев хатарха. 20.45 — «Подросток» — телевизионно зургаан серитэй уран һайханай фильм (6-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Московские новости» газетын шанда хүртэхын түлөө фигурна халтиралгаар уласхоорондын мүрысөөн. Хоёр-хоёроороо халтиралга. Богони программа. 23.00 — «Сагаа шүүбэрилхэ» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 23.15 — «Долоон хоногой спорт». 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Курземе» — телевизионно баримтата фильм. 9.35 — Түүхэ. «Би — Советскэ Союзай эрхэтэнби». 10.05 болон 14.25 — Немец хэлэн (1-дэхи жэлээ һуража байгшадта). 10.35 — Географи. «Океан далай хүнэй аша туһада». 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. «Лениниана». 11.35 болон 12.35 — И. С. Тургенев. «Бежин нуга». 6-дахи класс. 12.05 — «Таанадта, түрэлхид». 13.05 — Байгаалиие шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. «Һалхин ба тэрэнэй хүдэлмэри». 13.25 — Түүхэ. 4-дэхи класс. «Ородой түрүүшын революционернүүд». 13.55 — Хүгжэм. 3-дахи класс. «СССР-эй арадуудай хүгжэм» — нэгэдэхи дамжуулга. 14.55 — «Дундуур зуун жэлнүүдэй искусство» — хоёрдохи дамжуулга. 15.25 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 16.25 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.30 — «Звездочка» — киноальманах. 17.30 — «Горн».

Москва. 18.05 — «Бүгэдэндэ хабаатай стадион». 18.35 — «Пионернүүд» — киножурнал.

Улаан-Үдэ. 18.45 — Соносхолнууд. 18.55 — Түрүү дүй дүршэл тухай кино-мэдээсэл.

Москва. 19.15 — Московско областиин Дубна хотын «Подснежник» гэжэ хүүгэдэй ансамблиин концерт. 19.30 — «Хүдэлжэ шадаха гүш?» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Таанадта, агитаторнууд ба политинформаторнууд». 20.05 — «Алгоритм надежности» — киноочерк. 20.15 — «Факел».

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Кенгуру и другие». 21.15 — СССР-эй арадай артист Е. Нестеренко дуулаха. 22.00 — «Время». 22.35 — «Мельница на окраине города» — телевизионно уран һайханай фильм.

ТОБШОХОНООР

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Дундуур болон холын зайда урилдалгаар СССР-эй суглуулагдамал команда эдэ үдэрнүүдтэ «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй Кисловодскдохи олимпийскэ спортивна бааза дээрэ һорилго бэлэдхэлээ үргэлжэлүүлжэ байна. Лос-Анджелес хотодо үнгэргэгдэхэ XXIII Олимпиин наадануудта бэлэдхэлэй шатануудай нэгэн болохо үбэлэй бүхэсоюзна, уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ тэдэнэр бэлдэнэ.

Урилдалгаар дэлхэйн чемпионадта бронзо медаляар шагнагдаһан Татьяна Позднякова, СССР-эй рекордсмен Павел Яковлев, СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ илагша Александр Костецкий болон РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын бронзо медаляар шагнагдаһан спортын мастер Евгения Ситникова гэгшэд ороной суглуулагдамал командын бүрилэлдэ ороно.

ҺУР ХАРБАЛГА. Ороной суглуулагдамал команда 1984 оной бүхэсоюзна ба уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зорилготойгоор элэ үдэрнүүдтэ Сухуми хотодо һуралсал-һорилго хэжэ байнхай.

Энэ һорилго һуралсал XXIII Олимпиин наадануудта түгэс бэлдэлгын түрүүшын шата болохоор хараалагдана.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студентка, уласхоорондын классай спортын мастер Светлана Николаева ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагданхай. Нютагаймнай басаган СССР-эй үбэлэй чемпионадта мүнгэн медаляар шагнагдаһан, Улаан-Баатар хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ илалта түйлаһан, «Динамо» бүлгэмэй Россиин болон Түбэй соведүүдэй мүрысөөндэ шангуудта хүртэһэн юм.

* * *

Һур харбалгаар залуушуулай дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадахын тула «Спартак» бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал команда эдэ үдэрнүүдтэ Орджоникидзе хотодо һорилго бэлэдхэл хэнэ.

Спортын мастернууд Павел Баханов, Зоригто Гончиков гэгшэд «Спартак» бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагданхай.

Б. МИРОМАНОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2,54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-02578. Заказ № 269. Индекс 0484